

Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Η.Π.Α. – ΕΥΡΩΠΗ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ MICROSOFT

Καρακίζογλου Ειρήνη-Γεωργία 0723

**Επιβλέπων Καθηγητής: Σαρτζετάκης Ευτόχιος
Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής**

2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- I. Ιστορικά
 - I.i Τα πλεονεκτήματα των ανταγωνιστικών αγορών
 - I.ii Πλαίσιο Ανταγωνισμού και Εκτίμηση της αγοράς
 - I.iii Πρακτικές Περιορισμού του ανταγωνισμού
- II. Προστασία του ανταγωνισμού στις Η.Π.Α.
 - II.i Το νομικό πλαίσιο
 - II.ii Τα όργανα προστασίας του ανταγωνισμού
- III. Προστασία του ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή ένωση
 - III.i Το νομικό πλαίσιο
 - III.ii Τα όργανα προστασίας του ανταγωνισμού
- IV. Microsoft: η εταιρεία
 - IV.i Η ίδρυση της εταιρείας
 - IV.ii Οι επιχειρηματικές μονάδες
- V. Η υπόθεση αντιτράστ της Microsoft
 - V.i Οι πρώτες αψιμαχίες
 - V.ii Η δικαστική διαμάχη
 - V.iii Το σκεπτικό της απόφασης του 2000
 - V.iv Τα κύρια επιχειρήματα υπέρ και κατά της Microsoft
 - V.v Έβλαψε η Microsoft τους καταναλωτές;
- VI.i Ευρωπαϊκή Ένωση εναντίον Microsoft
- VI Συμπεράσματα

Βιβλιογραφία

Σύνοψις

Ο ανταγωνισμός είναι η ακρογωνιαίος λίθος του σύγχρονου οικονομικού συστήματος και την ελεύθερης αγοράς. Στην παρούσα μελέτη εξετάζεται το πλαίσιο προστασίας του στις Η.Π.Α. και την Ε.Ε. και συγκεκριμένα η πολιτική που ακολουθείται, τα νομικά πλαίσια, τα αρμόδια όργανα επιβολής και η διαδικασία. Στα πλαίσια της προστασίας του ανταγωνισμού, αναλύεται η υπόθεση αντιτράστ κατά της Microsoft στις Η.Π.Α. και στην Ε.Ε. που αφορά στην παραβίαση των αντιμονοπωλιακών νόμων και κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της στην αγορά. Επισημαίνονται τα κύρια στοιχεία και επιχειρήματα της υπόθεσης και στις δύο διώξεις με σκοπό να καταφανεί ποιος τελικά ήταν ο κερδισμένος.

Εισαγωγή

Ο ανταγωνισμός είναι εκείνο το συστατικό που κινεί σε δράση τους ανθρώπους για να νικήσουν και να αποκτήσουν περισσότερα. Για πολλούς ανθρώπους είναι και το βασικό κίνητρο. Κάπως έτσι λειτουργούν οι επιχειρήσεις και η αγορά. Οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται μεταξύ τους για την αύξηση των πελατών, των πωλήσεων και των κερδών. Γεγονός που επιφέρει και αρκετά οφέλη στους καταναλωτές καθώς οδηγεί μακροπρόθεσμα σε μείωση των τιμών και ευρεία ποικιλία προϊόντων. Πολύ συχνά όμως οι επιχειρήσεις προκειμένου να αποφύγουν τον ανταγωνισμό, συνεννοούνται μεταξύ τους ή καταφεύγουν σε άλλες πρακτικές παρεμποδίζοντας την απρόσκοπτη λειτουργία της ελεύθερης αγοράς.

I. Ιστορικά

Η δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου για την προστασία του ανταγωνισμού με στόχο τη ρύθμιση της λειτουργίας των αγορών έχει επικρατήσει πλέον σε όλες τις ανεπτυγμένες οικονομίες. Ιστορικά, οι Η.Π.Α. ήταν η πρωτοπόρος χώρα στη θέσπιση ενός νομικού πλαισίου αλλά και η πρώτη που δίωξε και επέβαλε ποινές σε περιπτώσεις όπου νοθευόταν ή περιοριζόταν ο ανταγωνισμός.

Η ανάγκη για προστασία του ανταγωνισμού αναφάνηκε στις δεκαετίες του 1880 και 1890 στις Η.Π.Α. όταν δημιουργήθηκαν μεγάλες κοινοπραξίες εταιρειών (conglomerate) και σχημάτισαν μονοπώλια τα οποία έγιναν αργότερα γνωστά ως trusts. Συγκεκριμένα αυτήν την περίοδο εκατοντάδες μικρές σιδηροδρομικές εταιρείες εξαγοράστηκαν και συγχωνεύτηκαν σε γιγαντιαίους σιδηροδρομικούς οργανισμούς οι οποίοι δρούσαν ως μονοπώλια και θεωρήθηκαν ως απειλή για τη δημοκρατία και την ελεύθερη αγορά. Με αφορμή τον σχηματισμό των trusts το 1890 το Κογκρέσο ψήφισε σχεδόν ομόφωνα τον Sherman Antitrust Act για να περιορίσει τα καρτέλ και τα μονοπώλια. Είναι ο πρώτος και ο παλαιότερος ομοσπονδιακός αντιμονοπωλιακός νόμος (antitrust) των ΗΠΑ και ονομάστηκε από το νομοθέτη του Γερουσιαστή John Sherman.

Ο πρόεδρος των Η.Π.Α. Θ. Ρούσβελτ βάσει αυτού του νόμου το 1902 εμπόδισε το σχηματισμό της Northern Securities Company που απειλούσε να μονοπωλήσει τις μεταφορές στα Βορειοδυτικά των Η.Π.Α. Ένα από τα πιο περιβόητα trusts ήταν η Standard Oil Company. Στις δεκαετίες 1870 και 1880 ο John Rockefeller έχτισε ένα μονοπώλιο στη βιομηχανία του πετρελαίου εξοβελίζοντας τους ανταγωνιστές από την αγορά με διάφορες πρακτικές όπως αποκλεισμό από πρώτες ύλες, το ρίξιμο των τιμών, εξαγορά στελεχών των ανταγωνιστών και τέλος απειλές και εκβιασμούς για όσους δεν ενέδιδαν. Το 1911 το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάσισε ότι η Standard Oil είχε παραβιάσει τον Sherman Act και όρισε τη διάσπαση της εταιρείας σε 34 μικρότερες επιχειρήσεις από τις οποίες προέκυψαν οι Standard Oil of New Jersey (αργότερα γνωστή Exxon και τώρα Exxon Mobil, η Standard Oil Company of New York (Mobil που αργότερα συγχωνεύτηκε με την Exxon Mobil), η Standard Oil Company of California (Chevron) κ.α.

Το 1907 το Υπουργείο Δικαιοσύνης μίλησε είκοσι εννέα άτομα και εξήντα πέντε εταιρείες καπνού, εκ των οποίων η πλειονότητα είχε τη βάση τους στο New Jersey και δύο βρετανικές (η British-American Tobacco Co. και η Imperial Tobacco Company). Κύριος κατηγορούμενος ήταν η American Tobacco Company, (η εταιρεία ιδρύθηκε το 1890 από τον J.B. Duke και αποτελεί ένα από τα ιδρυτικά μέλη του Dow Jones Industrial Average το 1896) λόγω της δεσποζουσας θέσης της και του ελέγχου που ασκούσε έναντι πέντε καπνοβιομηχανιών και συγκεκριμένα των American Snuff Company, American Cigar Company, American Stogie Company, MacAndrews & Forbes Company, and Conley Foil Company, αλλά και των θυγατρικών της εταιρειών μέσω του ελέγχου των αποθεμάτων. Με την απόφαση που εκδόθηκε τον Μάιο του 1911 αποφασίστηκε η διάσπαση της εταιρείας (US.v. American Tobacco Company, 1911, 221 US 106.)

Το 1914 ψηφίστηκε από το Κογκρέσο ο νόμος Clayton Act (από τον Δημοκρατικό Γερουσιαστή Henry de Lamar Clayton) που επιδίωξε να συλλάβει τις αντί-ανταγωνιστικές πρακτικές στη βάση τους καθώς με τον νόμο του Sherman δε διευκρινιζόταν επακριβώς ποιες πρακτικές ή δραστηριότητες διώκονταν.

Το 1982, η κυβέρνηση του Ronald Reagan χρησιμοποίησε τον Sherman Act για να διασπάσει την AT&T σε μια εταιρεία τηλεπικοινωνιών (υπεραστικών κλήσεων) και επτά περιφερειακές “Baby Bells”.

Κάνοντας μια αποτίμηση του αντιμονοπωλιακού νόμου στις Η.Π.Α., θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο ιστορικός του σκοπός ήταν και είναι να προστατεύει την οικονομική ελευθερία και ευκαιρία προωθώντας τον υγιή ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων προστατεύοντας τα δικαιώματα εν κατακλείδι των καταναλωτών. Ωστόσο, αξίζει να αναφερθεί ότι οι αντιμονοπωλιακοί νόμοι θεσπίστηκαν για να ανακόψουν την αναφαινώμενη δύναμη που άρχισαν να αποκτούν εταιρείες κολοσσοί και θεωρήθηκαν ως απειλή για το πολιτικό και οικονομικό σύστημα της Αμερικής.

1.1 Τα πλεονεκτήματα των ανταγωνιστικών αγορών

Είναι η κολώνα του καπιταλισμού καθώς από τη μια πλευρά ωθεί στην ανάπτυξη της τεχνολογίας και της καινοτομίας, ενθαρρύνει την αποτελεσματικότητα και τελικά οδηγεί στην μείωση των τιμών. Από την άλλη παρακινεί τις εταιρείες να αναπτύσσουν νέα προϊόντα και υπηρεσίες. Με αυτό τον τρόπο διευρύνονται οι επιλογές των καταναλωτών και βελτιώνεται η ποιότητα των προϊόντων. Ο ελεύθερος ανταγωνισμός, επομένως, είναι ένας βασικός μηχανισμός της ελεύθερης αγοράς και της σύγχρονης οικονομίας που διασφαλίζει την ποικιλία και την ποιότητα των αγαθών και τις χαμηλές τιμές.

Μια αγορά με ελεύθερο ανταγωνισμό είναι μια αγορά στην οποία οι επιχειρήσεις, ανεξάρτητες η μία από την άλλη, ασκούν την ίδια δραστηριότητα και ανταγωνίζονται μεταξύ τους για να προσελκύσουν τους καταναλωτές. Με άλλα λόγια, είναι μια αγορά στην οποία κάθε επιχείρηση υπόκειται στις ανταγωνιστικές πιέσεις των υπόλοιπων χωρίς να έχει κάποιο πλεονέκτημα στον καθορισμό των τιμών. Ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός παρέχει έτσι ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον στις επιχειρήσεις αλλά και μια σειρά πλεονεκτημάτων στους καταναλωτές (μειωμένες τιμές, καλύτερη ποιότητα, ευρύτερο φάσμα επιλογών κ.λπ.).

Η εξασφάλιση, λοιπόν, ελεύθερου και θεμιτού ανταγωνισμού είναι πρωταρχικής σημασίας για τις κυβερνήσεις των χωρών καθώς είναι η βάση για την εύρωστη και εύρυθμη λειτουργία της αγοράς.

I.ii Το πλαίσιο ανταγωνισμού και η εκτίμηση της αγοράς

Οι επιχειρήσεις λειτουργούν ανταγωνιστικά μεταξύ τους μέσα σε μια αγορά, μέσα σε μία συγκεκριμένη αγορά που συνιστά το πεδίο ανταγωνισμού. Το πεδίο ανταγωνισμού ορίζεται μέσα από τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς. Στη συνέχεια μετρώνται τα μερίδια αγοράς της κάθε επιχείρησης για να προσδιοριστεί ο βαθμός συγκέντρωσης μιας αγοράς. Αυτά τα στοιχεία αποτελούν χρήσιμες πρώτες ενδείξεις για τη διάρθρωση μιας αγοράς και του ανταγωνισμού.

Με τον ορισμό της σχετικής αγοράς προσδιορίζονται τα όρια εντός των οποίων ασκείται ο ανταγωνισμός μεταξύ επιχειρήσεων. Ο ορισμός αυτός επιτρέπει τον καθορισμό του πλαισίου εντός του οποίου εφαρμόζεται μια πολιτική ανταγωνισμού. Ο ορισμός μιας αγοράς, τόσο όσον αφορά τα προϊόντα όσο και τη γεωγραφική διάστασή της, έχει ως στόχο τον προσδιορισμό των πραγματικών ανταγωνιστών, οι οποίοι είναι σε θέση να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων και να τις εμποδίσουν να ενεργούν ανεξάρτητα από τις πιέσεις που επιβάλλει ο πραγματικός ανταγωνισμός. Από την άποψη αυτή, ο ορισμός της αγοράς καθιστά δυνατό, μεταξύ άλλων, να υπολογιστούν τα μερίδια αγοράς, τα οποία προσφέρουν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τη δύναμη στην αγορά για την αξιολόγηση της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης.

Σύμφωνα με τον ορισμό που παρέχεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1997) η σχετική αγορά συνίσταται από την αγορά του προϊόντος και τη γεωγραφική αγορά. Το εύρος της αγοράς προϊόντος ορίζεται ως «Η αγορά του σχετικού προϊόντος περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα ή και τις υπηρεσίες που είναι δυνατόν να εναλλάσσονται ή να υποκαθίστανται αμοιβαία από τον καταναλωτή, λόγω των χαρακτηριστικών, των τιμών και της χρήσης για την οποία προορίζονται». Αντίστοιχα, το εύρος της γεωγραφικής αγοράς ορίζεται ως «Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή όπου οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις συμμετέχουν στην

προμήθεια προϊόντων ή υπηρεσιών και οι όροι του ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς και η οποία μπορεί να διακριθεί από γειτονικές κυρίως περιοχές, διότι στις εν λόγω περιοχές οι όροι του ανταγωνισμού διαφέρουν σημαντικά». Ο ορισμός της σχετικής αγοράς είναι απαραίτητο στοιχείο για την εκτίμηση του μεριδίου αγοράς μιας επιχείρησης.

Το μερίδιο αγοράς είναι ένα μέτρο του σχετικού μεγέθους μιας επιχείρησης συγκεκριμένου τομέα δραστηριότητας ή αγοράς, ως προς το σύνολο της παραγωγής, των πωλήσεων ή της παραγωγικής ικανότητας των επιχειρήσεων αυτού του τομέα δραστηριότητας ή αυτής της αγοράς. Μεταξύ των συχνά αναφερόμενων εμπορικών στόχων των επιχειρήσεων περιλαμβάνεται, εκτός των κερδών, η αύξηση του μεριδίου αγοράς. Αυτό συμβαίνει γιατί πολλές φορές υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ μεριδίου αγοράς, οικονομικών κλίμακας και κερδών. Στον τομέα του ανταγωνισμού, τα μερίδια αγοράς αποτελούν σημαντικό δείκτη για την ύπαρξη ισχύος στην αγορά. Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να εξετάζεται όχι μόνο το μερίδιο αγοράς σε απόλυτους όρους, αλλά πρέπει και να συγκρίνεται το μερίδιο αυτό με εκείνο των ανταγωνιστών (Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού, 2002).

Το συνολικό επίπεδο συγκέντρωσης σε μία αγορά μπορεί επίσης να παράσχει χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του ανταγωνισμού. Ο δείκτης συγκέντρωσης (CRN) είναι το μερίδιο αγοράς του προϊόντος ή του πάγιου ενεργητικού που κατέχουν οι N μεγαλύτερες επιχειρήσεις (Σιώμκος, 2004). Για τη μέτρηση των επιπέδων συγκέντρωσης χρησιμοποιούνται διάφοροι δείκτες όπως α) το άθροισμα των μεριδίων αγοράς των 3 ή 4 μεγαλύτερων επιχειρήσεων της αγοράς, β) το μερίδιο αγοράς της μεγαλύτερης επιχείρησης, γ) το μερίδιο αγοράς της μεγαλύτερης επιχείρησης διαιρούμενο με το μερίδιο αγοράς των επόμενων τριών μεγαλύτερων επιχειρήσεων, δ) ο συνυπολογισμός του αριθμού των επιχειρήσεων οι οποίες κατέχουν τουλάχιστον $X\%$ της αγοράς (όπου το X ορίζεται σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο) και ε) ο δείκτης HHI (Σιώμκος, 2004). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνήθως χρησιμοποιεί τον δείκτη «HHI» (Herfindahl-Hirschman Index) που προκύπτει από την άθροιση των τετραγώνων των ατομικών μεριδίων αγοράς όλων των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη αγορά. Για παράδειγμα, ο δείκτης HHI μιας αγοράς η οποία περιλαμβάνει πέντε επιχειρήσεις με μερίδια αγοράς ύψους 40 %, 20 %, 15 %, 15 % και 10 %,
$$HHI = 40^2 + 20^2 + 15^2 + 15^2 + 10^2 = 1600 + 400 + 225 + 225 + 100 = 2650$$

αντίστοιχα, είναι $2.550 (40^2 + 20^2 + 15^2 + 15^2 + 10^2 = 2.550)$. Ο δείκτης HHI κυμαίνεται από μια τιμή που προσεγγίζει το 0 (στην περίπτωση μιας πλήρους ανταγωνιστικής αγοράς) μέχρι το 10 000 (στην περίπτωση ενός καθαρού μονοπωλίου). Με τον δείκτη HHI δίνεται αναλογικά μεγαλύτερη βαρύτητα στα μερίδια αγοράς των μεγαλύτερων επιχειρήσεων. Παρόλο που είναι προτιμότερο να περιλαμβάνονται στον υπολογισμό όλες οι επιχειρήσεις, η απουσία πληροφοριών για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις μπορεί να μην έχει τόση σημασία, επειδή οι επιχειρήσεις αυτές δεν επηρεάζουν αισθητά τον HHI (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004).

Η εκτίμηση της αγοράς είναι το πρώτο βήμα σε μια τυπική οικονομική αντιτράστ ανάλυση. Άλλα στοιχεία που εξετάζονται είναι ο αριθμός και η δύναμη των ανταγωνιστών, οι φραγμοί εισόδου στην αγορά ή και διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών ή των προμηθευτών.

I.iii Πρακτικές περιορισμού του ανταγωνισμού

Οι βασικές πρακτικές μείωσης του ανταγωνισμού των επιχειρήσεων και τις οποίες πρέπει να αντιμετωπίσει η πολιτική προστασίας ανταγωνισμού είναι: α) Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης (abuse of dominance), β) Καρτέλ, Συμπαιγνία (conspiracy) και εναρμονισμένες πρακτικές (anticompetitive agreements) και γ) Συγχωνεύσεις και εξαγορές (acquisitions and mergers).

α) Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης: Μια επιχείρηση κατέχει δεσπόζουσα θέση όταν είναι σε θέση να ενεργεί ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές της, τους πελάτες της, τους προμηθευτές της και, τελικά, τον καταναλωτή. Μια επιχείρηση δεσπόζει στην αγορά βάσει του μεριδίου αγοράς (μερίδιο μεγαλύτερο του 50%) αλλά λαμβάνοντας υπόψη και άλλους παράγοντες όπως τον υφιστάμενο και δυνητικό ανταγωνισμό, αν έχει δικό της δίκτυο διανομής και αν έχει προνομιακή πρόσβαση σε πρώτες ύλες. Σύμφωνα με την νομοθεσία περί ανταγωνισμού, (τόσο στις Η.Π.Α. όσο και στην Ε.Ε.) δεν είναι παράνομο για μια επιχείρηση να κατέχει δεσπόζουσα θέση διότι η θέση αυτή μπορεί να επιτευχθεί με νόμιμα μέσα ανταγωνισμού όπως, παραδείγματος χάρη, με το σχεδιασμό και πώληση ενός καλύτερου προϊόντος. Αντίθετα, οι κανόνες ανταγωνισμού δεν επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να καταχρώνται της δεσπόζουσας θέσης τους (Κατάχρηση δεσπόζουσας

θέσης). Το ευρωπαϊκό σύστημα ελέγχου των πράξεων συγκέντρωσης διαφοροποιείται από την αρχή αυτή, καθότι απαγορεύει στις συγχωνευθείσες επιχειρήσεις να αποκτήσουν ή να ενισχύσουν δεσπόζουσα θέση μέσω της πράξης συγκέντρωσης.

Δεσπόζουσα θέση μπορούν, επίσης, να κατέχουν από κοινού δύο ή περισσότερες ανεξάρτητες οικονομικές οντότητες που συνδέονται με οικονομικούς δεσμούς σε συγκεκριμένη αγορά. Στην περίπτωση αυτή πρόκειται για συλλογική δεσπόζουσα θέση (ή ακόμη κοινή ή ολιγοπωλιακή). Σύμφωνα με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στην υπόθεση Gencor (Gencor κατά Επιτροπής, 1999), στο νομικό ή οικονομικό επίπεδο δεν υπάρχει κανένας λόγος να αποκλειστεί από την έννοια του οικονομικού δεσμού η σχέση αλληλεξάρτησης που υπάρχει μεταξύ των μελών ενός περιορισμένου ολιγοπωλίου, στο πλαίσιο του οποίου τα μέλη αυτά είναι σε θέση να προβλέψουν το ένα τη συμπεριφορά του άλλου και ενδεχομένως έχουν ισχυρό κίνητρο να ευθυγραμμίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά.

Σύμφωνα με πάγια νομολογία της Ε.Ε.(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004), τα πολύ μεγάλα μερίδια αγοράς— πάνω από 50% — μπορεί καθαυτά να μαρτυρούν την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης στην αγορά . Ωστόσο, οι μικρότεροι ανταγωνιστές μπορεί να ασκούν μια αρκετά πειστική επιρροή εάν, για παράδειγμα, έχουν την ικανότητα και τα κίνητρα να αυξήσουν τις προμήθειές τους. Μια συγκέντρωση στην οποία συμμετέχει μια επιχείρηση με μερίδιο αγοράς που θα παραμείνει κάτω από το 50 % μετά την πραγματοποίησή της, δημιουργεί επίσης προβλήματα ανταγωνισμού ενόψει άλλων παραγόντων, όπως η ισχύς και ο αριθμός των ανταγωνιστών, η ύπαρξη περιορισμών στην παραγωγική ικανότητα ή ο βαθμός στον οποίο τα προϊόντα των συμμετέχουσων επιχειρήσεων αποτελούν στενά υποκατάστατα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει έτσι σε πολλές περιπτώσεις κρίνει ότι οι συγκεντρώσεις που καταλήγουν στη δημιουργία επιχειρήσεων με μερίδιο αγοράς μεταξύ 40 και 50 % (Nestle/Purina, 2001) , και σε ορισμένες περιπτώσεις κάτω από 40 %(Nestle/Purina, 2001 και Rewe/Meinl,1999), οδηγούν στη δημιουργία ή στην ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης.

Μια επιχείρηση που κατέχει τέτοια ισχύ στην αγορά, δηλαδή βρίσκεται σε δεσπόζουσα θέση, μπορεί να επιβάλλει υψηλές τιμές πέραν του επιπέδου που αντιστοιχεί στις συνθήκες ανταγωνισμού ή υπερβολικά χαμηλές τιμές με σκοπό να εξοβελίσει τους ανταγωνιστές της ή να εμποδίσει την είσοδο νέων επιχειρήσεων στην

αγορά. Ακόμα, να πωλεί προϊόντα κατώτερης ποιότητας ή να μειώνει τον δείκτη καινοτομίας σε επίπεδο κατώτερο εκείνου που θα διατηρούσε σε μια ανταγωνιστική αγορά.

Επίσης, μία επιχείρηση εκμεταλλεύεται καταχρηστικά τη θέση της όταν επιβάλλει κάθετους περιορισμούς και συμφωνίες όπως καθορισμός των τιμών μεταπώλησης, περιορισμούς στον αριθμό των εμπόρων (άρνηση προμήθειας) και της γεωγραφικής περιοχής ή της αγοράς των εμπόρων, αποκλειστική προμήθεια (tying) και δεσμευμένη πώληση (bundling) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2000).

Στην παρούσα μελέτη, η Microsoft κατηγορήθηκε για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης με σκοπό να εξοβελίσει τους ανταγωνιστές της και ειδικότερα ότι άσκησε την πρακτική των δεσμευμένων πωλήσεων (bundling).

β)Καρτέλ- Συμπαιγνία: Μία συνεργασία είναι «οριζόντιας φύσεως» εάν αποτελεί αντικείμενο συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ δύο επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο ίδιο επίπεδο της αγοράς(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004). Στις περισσότερες περιπτώσεις, πρόκειται για συνεργασία μεταξύ ανταγωνιστών, που μπορεί να δημιουργήσει και προβλήματα ανταγωνισμού όταν έχει αρνητικές επιπτώσεις όσον αφορά τις τιμές, την παραγωγή, την καινοτομία ή την ποικιλία και την ποιότητα των προϊόντων. Από την άλλη πλευρά, η οριζόντια συνεργασία μπορεί να αποφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη, όταν καθίσταται μέσο για την κατανομή των κινδύνων, την εξοικονόμηση δαπανών, την από κοινού εκμετάλλευση τεχνογνωσίας και την ταχύτερη προώθηση της καινοτομίας.

Τα καρτέλ είναι οριζόντιες συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστριών επιχειρήσεων για την εξάλειψη ή τον περιορισμό του ανταγωνισμού, με σκοπό την αύξηση των τιμών και των κερδών των συμμετέχουσων επιχειρήσεων και χωρίς οι συμφωνίες αυτές να παράγουν οποιοδήποτε αντικειμενικό αντισταθμιστικό όφελος (Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού, 2002).

Αντί να ανταγωνίζονται μεταξύ τους προς όφελος των καταναλωτών, τα μέλη ενός καρτέλ στηρίζονται σε ένα συμφωνηθέν μεταξύ τους σχέδιο δράσης, το οποίο μειώνει τα κίνητρά τους για να παρέχουν νέα ή καλύτερα προϊόντα και υπηρεσίες σε ανταγωνιστικές τιμές. Κατά συνέπεια, οι πελάτες τους (καταναλωτές ή άλλες

επιχειρήσεις) καταλήγουν να πληρώνουν περισσότερα για προϊόντα με χαμηλότερη ποιότητα.

Στην πράξη, οι συμφωνίες αυτές αφορούν συνήθως τον καθορισμό των τιμών (price fixing), τον περιορισμό της παραγωγής, τον διαμερισμό των αγορών, την κατανομή πελατών ή εδαφών (market sharing), τη νόθευση διαγωνισμών (bid rigging) ή συνδυασμό αυτών των εναρμονισμένων περιοριστικών πρακτικών.

Όπως γίνεται αντιληπτό υπάρχει μια αντικειμενική δυσκολία όσον αφορά στην απόδειξη ύπαρξης μια συμφωνίας. Επιπλέον, είναι δύσκολο να διαχωριστεί η ύπαρξη μιας σιωπηρής συμφωνίας (tacit collusion), δηλαδή μη ρητή συμφωνία, αλλά καθαρή συμφωνία για συνεργατική δράση μεταξύ μιας ολιγοπωλιακής αλληλεξάρτησης (conscious parallelism), δηλαδή ολιγοπωλιστές οι οποίοι δρουν αναγνωρίζοντας τις αλληλεξαρτήσεις τους (Σαρτζετάκης, 2008).

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του Αμερικάνικου Υπουργείου Δικαιοσύνης(1992), η απόδειξη ένα τέτοιου εγκλήματος δεν απαιτεί την απόδειξη ύπαρξης μιας επίσημης γραπτής ή ρητής συμφωνίας. Ο καθορισμός τιμών, η νόθευση των διαγωνισμών, και άλλες συμπαιγνίες μπορούν να στοιχειοθετηθούν είτε από άμεσα στοιχεία, όπως η κατάθεση ενός συμμετέχοντος ή η ομολογία μιας επιχείρησης, είτε από περιστασιακές ενδείξεις, όπως ύποπτα σχέδια προσφορών σε δημοπρασίες, οι εκθέσεις επιχειρηματικών ταξιδιών και δαπάνης, τα τηλεφωνικά αρχεία, και οι καταχωρήσεις επιχειρηματικών ημερολογίων.

Συγχωνεύσεις και εξαγορές: Μια συγκέντρωση συνίσταται στη νομική ένωση δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων μέσω συγχώνευσης ή εξαγοράς. Οι συγκεντρώσεις μπορεί να έχουν θετικό αντίκτυπο στην αγορά, αλλά μπορούν και να περιορίσουν σημαντικά τον ανταγωνισμό, εάν δημιουργήσουν ή ενισχύσουν μια δεσπόζουσα επιχείρηση ή μια επιχείρηση με αυξημένη ισχύ στην αγορά. Ως «αυξημένη ισχύ στην αγορά» θεωρείται η ικανότητα μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων να αυξάνει επικερδώς τις τιμές της, να περιορίζει την παραγωγή, την επιλογή ή την ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών, να μειώνει την καινοτομία ή κατ' άλλο τρόπο να επηρεάζει τις παραμέτρους του ανταγωνισμού. Για να αντιμετωπισθεί ο κίνδυνος ενδεχόμενων περιορισμών του ανταγωνισμού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ελέγχει τα σχέδια συγκεντρώσεων με κοινοτική διάσταση. Μια συγκέντρωση αποκτά «κοινοτική διάσταση»:

- όταν ο συνολικός πραγματοποιηθείς κύκλος εργασιών σε παγκόσμιο επίπεδο από τον σύνολο των συγκεντρωθεισών επιχειρήσεων υπερβαίνει ποσό 5 δισ. ευρώ και,
- όταν ο συνολικός κύκλος εργασιών στην Ε.Ε. από τουλάχιστον δύο επιχειρήσεις που αφορά η συγκέντρωση, υπερβαίνει τα 350 εκατ. ευρώ, εκτός από την περίπτωση κατά την οποία μια από τις επιχειρήσεις αυτές πραγματοποιεί περισσότερο από τα δύο τρίτα του συνολικού κύκλου εργασιών της στην Ε.Ε. σε ένα μόνο κράτος μέλος.

Κατά την αξιολόγηση των επιπτώσεων μιας συγκέντρωσης στον ανταγωνισμό, η Επιτροπή συγκρίνει τις συνθήκες ανταγωνισμού που θα προκύψουν από την επερχόμενη συγκέντρωση με εκείνες που θα επικρατούσαν χωρίς αυτήν. Η αξιολόγηση των συγκεντρώσεων από την Επιτροπή περιλαμβάνει συνήθως:

α) ορισμό των σχετικών αγορών προϊόντος και γεωγραφική αγορά δηλαδή ορισμός της σχετικής αγοράς και

β) αξιολόγηση της συγκέντρωσης από άποψη ανταγωνισμού

Οι κύριοι άξονες στους οποίους βασίζεται η Ε.Ε. για την αξιολόγηση των συγκεντρώσεων είναι τα τρέχοντα μερίδια αγοράς και το συνολικό επίπεδο συγκέντρωσης στην αγορά για τον προσδιορισμό του οποίου χρησιμοποιείται ο δείκτης Herfindahl-Hirschman Index (HHI). Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, συγκεντρώσεις που καταλήγουν στη δημιουργία επιχειρήσεων με μερίδιο αγοράς μεταξύ 40% και 50 %, και σε ορισμένες περιπτώσεις κάτω από 40 % , οδηγούν στη δημιουργία ή στην ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης. Όσον αφορά στο επίπεδο του δείκτη HHI, σε απόλυτους όρους μπορεί να αποτελέσει μια αρχική ένδειξη της ανταγωνιστικής πίεσης μετά τη συγκέντρωση, ενώ η μεταβολή του (γνωστή ως δέλτα) είναι ένα αρκετά χρήσιμο στοιχείο για τη μεταβολή του επιπέδου συγκέντρωσης που προκύπτει απευθείας από τη συγκέντρωση. Η αύξηση του επιπέδου συγκέντρωσης, όπως μετράται με τον δείκτη HHI, μπορεί να υπολογιστεί ανεξάρτητα από το συνολικό επίπεδο συγκέντρωσης στην αγορά, διπλασιάζοντας το γινόμενο των μεριδίων αγοράς των συμμετέχουσων επιχειρήσεων. Για παράδειγμα, μια συγκέντρωση επιχειρήσεων με μερίδια αγοράς 30 % και 15 % αντίστοιχα, οδηγούσε σε αύξηση του δείκτη HHI κατά 900 μονάδες ($30 \times 15 \times 2 = 900$). Η τεχνική αυτή εξηγείται ως εξής: πριν από τη συγκέντρωση, ο δείκτης HHI

περιλαμβάνει τα μεμονωμένα μερίδια αγοράς των συμμετέχουσων επιχειρήσεων στο τετράγωνο: $(\alpha)^2 + (\beta)^2$. Μετά τη συγκέντρωση, περιλαμβάνει το τετράγωνο του αθροίσματος τους: $(\alpha + \beta)^2$, που ισούται με $(\alpha)^2 + (\beta)^2 + 2\alpha\beta$. Επομένως, η αύξηση του ΗΗΙ ισούται με $2\alpha\beta$.

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, η Επιτροπή δεν είναι πιθανό να εντοπίσει οριζόντια προβλήματα ανταγωνισμού σε αγορές όπου ο δείκτης ΗΗΙ μετά τη συγκέντρωση δεν ξεπερνά το 1 000. Τέτοιες αγορές κατά κανόνα δεν απαιτούν εκτενή ανάλυση. Είναι επίσης ελάχιστα πιθανό να διαπιστώσει οριζόντια προβλήματα ανταγωνισμού σε μια συγκέντρωση με δείκτη ΗΗΙ μετά τη συγκέντρωση που κυμαίνεται μεταξύ 1 000 και 2 000 και «δέλτα» κάτω από 250, ή σε μία συγκέντρωση με δείκτη ΗΗΙ μετά τη συγκέντρωση πάνω από 2 000 και δέλτα κάτω από 150, εκτός αν υπάρχουν ειδικές περιστάσεις (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004). Γενικά, όταν ο ΗΗΙ είναι χαμηλότερος του 1000, η συγκέντρωση της αγοράς χαρακτηρίζεται ως χαμηλή, μεταξύ 1000 και 1800 ως μέτρια και άνω των 1800 ως υψηλή.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες ακολουθείται αντίστοιχη διαδικασία με τους δείκτες ΗΗΙ ελαφρώς διαφοροποιημένους (Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ, 1992). Το Τμήμα Ανταγωνισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης διαιρεί το φάσμα της συγκέντρωσης αγοράς όπως μετριέται σύμφωνα με το δείκτη ΗΗΙ σε τρεις περιοχές που μπορούν να χαρακτηριστούν χαμηλής συγκέντρωσης (ΗΗΙ κάτω από 1000), μέτριας συγκέντρωσης (ΗΗΙ μεταξύ 1000 και 1800), και ιδιαίτερα υψηλής συγκέντρωσης (ΗΗΙ επάνω από 1800). Στην αξιολόγηση των οριζόντιων συγχωνεύσεων, η Υπηρεσία εξετάζει και τη συγκέντρωση αγοράς μετά τη συγχώνευση καθώς και την αύξηση στη συγκέντρωση ως αποτέλεσμα της συγχώνευσης δηλαδή το δέλτα.

Τα γενικά κριτήρια για τις οριζόντιες συγχωνεύσεις είναι τα ακόλουθα:

α) Μετά-συγχώνευση ΗΗΙ κάτω από 1000. Η Υπηρεσία θεωρεί τις αγορές σε αυτήν την περιοχή να είναι χωρίς ή χαμηλής συγκέντρωσης. Οι συγχωνεύσεις που πραγματοποιούνται σε τέτοιες αγορές είναι απίθανο να έχουν δυσμενή ανταγωνιστικά αποτελέσματα και συνήθως δεν απαιτούν καμία περαιτέρω ανάλυση.

β) Μετά-συγχώνευση ΗΗΙ μεταξύ 1000 και 1800. Η Υπηρεσία θεωρεί τις αγορές σε αυτά τα επίπεδα μέτριας συγκέντρωσης. Οι συγχωνεύσεις που παρουσιάζουν μια αύξηση

στο ΗΗΙ λιγότερο από 100 μονάδες δε θεωρείται ότι μπορεί να επιφέρουν δυσμενείς ανταγωνιστικές συνέπειες και ως εκ τούτου δε χρήζουν περαιτέρω ανάλυσης. Αντίθετα, οι συγχωνεύσεις που παράγουν μια αύξηση στο δείκτη ΗΗΙ μεγαλύτερη από 100 μονάδες θεωρείται ότι ενδεχομένως μπορεί να προκαλούν σημαντικές ανταγωνιστικές ανησυχίες.

γ) Μετά-συγχώνευση ΗΗΙ επάνω από 1800. Μια αγορά με επίπεδα συγκέντρωσης πάνω από 1800 θεωρείται ότι έχει υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης. Οι συγχωνεύσεις που παράγουν μια αύξηση στο δείκτη ΗΗΙ λιγότερο από 50 μονάδες, ακόμη και σε αυτήν την περιοχή, είναι απίθανο να έχουν δυσμενείς ανταγωνιστικές συνέπειες. Αντίθετα, μια αύξηση άνω των 50 μονάδων προκαλεί ανησυχίες. Όπου ο δείκτης ΗΗΙ της μετά-συγχώνευσης υπερβαίνει το 1800, είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι οι συγχωνεύσεις που παράγουν μια αύξηση στο ΗΗΙ περισσότερων από 100 μονάδες είναι πιθανό να δημιουργήσουν ή να ενισχύσουν δεσπίζουσα θέση ή να διευκολύνουν την άσκησή της (Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ, 1992).

II. Προστασία του ανταγωνισμού στις Η.Π.Α.

II.i Το Νομικό Πλαίσιο

Βάσει του ισχύοντος νομικού πλαισίου στις Η.Π.Α. υφίστανται τρεις βασικοί ομοσπονδιακοί νόμοι που έχουν ως σκοπό την προστασία του ανταγωνισμού: ο Sherman Antitrust Act, ο Clayton Act και ο Federal Trade Commission Act.

Sherman Antitrust Act: Ο νόμος αυτός προγράφει όλες τις συμφωνίες και τις ενώσεις επιχειρήσεων που περιορίζουν αδικαιολόγητα το διαπολιτειακό και εξωτερικό εμπόριο. Περιλαμβάνει συμφωνίες για τον καθορισμό των τιμών, των πλειοδοσιών καθώς και το "μοίρασμα" της αγοράς. Βάσει αυτού του νόμου θεωρείται ποινικό αδίκημα η δημιουργία μονοπωλίου στο εμπόριο. Σύμφωνα με αυτόν κάθε προσπάθεια περιορισμού του εμπορίου ή δημιουργίας μονοπωλίου θεωρείται παράνομη.

Ωστόσο, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι παράνομο μονοπώλιο υπάρχει μόνο όταν μια εταιρία ελέγχει την αγορά ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας, και έχει αποκτήσει το

μερίδιο αγοράς της με την καταστολή του ανταγωνισμού μέσω αντανταγωνιστικών πρακτικών. Η μονοπωλιακή δύναμη δεν απαγορεύεται, αντίθετα η αύξηση του μεριδίου αγοράς μιας εταιρείας μέσω έντονου ανταγωνισμού και χαμηλών τιμών έναντι άλλων λιγότερο αποδοτικών εταιρειών, είναι δείγμα υγιούς ανταγωνισμού σε μια ελεύθερη αγορά. Κατ' αυτόν τον τρόπο ο αντιμονοπωλιακός νόμος στις Η.Π.Α. δε διώκει τη μονοπωλιακή δύναμη όταν αυτή αποκτάται με «ανώτερη επιδεξιότητα, διορατικότητα και εργατικότητα»(Us v Aluminum, 1945) .

Οι παραβιάσεις αυτού του νόμου που αφορά στις συμφωνίες ανταγωνιστών συνήθως τιμωρούνται ως κακουργήματα και μόνο το Υπουργείο Δικαιοσύνης έχει αρμοδιότητα για την ποινική δίωξη των παραβατών στα πλαίσια του νόμου Sherman.

Clayton Act: Είναι νόμος του αστικού δικαίου δηλαδή δε διώκει ποινικά, ψηφίστηκε το 1924 και τροποποιήθηκε σημαντικά το 1950. Βάσει αυτού του νόμου διώκεται η οποιαδήποτε προσπάθεια περιορισμού του ελεύθερου ανταγωνισμού και θεωρούνται παράνομες τέσσερις επιχειρησιακές πρακτικές: α)η διάκριση στις τιμές, δηλαδή η πώληση του ίδιου προϊόντος σε διαφορετικές τιμές σε αντίστοιχους αγοραστές, β)η αποκλειστική προμήθεια και τα αποκλειστικά συμβόλαια, που απαγορεύουν σε μια επιχείρηση να αγοράσει από τον ανταγωνιστή και γ)οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές που έχουν ως στόχο να περιορίσουν τον ανταγωνισμό. Ακόμη, βάσει αυτού του νόμου παρέχεται η δυνατότητα να υποβληθούν αστικές αγωγές από ιδιωτικά συμβαλλόμενα μέρη στο ομοσπονδιακό δικαστήριο και να διεκδικήσουν αξιώσεις ζημίας έως τρεις φορές της βλάβης που υπέστησαν. Οι αστικές αυτές ενέργειες συνήθως ακολουθούν και συμπληρώνουν τις ποινικές καταδίκες (βάσει του νόμου Sherman) και λειτουργούν αποτρεπτικά για περαιτέρω παράνομη δραστηριότητα.

Federal Trade Commission Act: Απαγορεύει τις αθέμιτες μεθόδους ανταγωνισμού στο εμπόριο και έχει ως σκοπό την προστασία του καταναλωτή αλλά δεν επιφέρει ποινική ρήτρα. Στα πλαίσια αυτού του νόμου δημιουργήθηκε η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Εμπορίου που είναι επιφορτισμένη με την περιφρούρηση αυτού του νόμου.

II.ii Όργανα προστασίας του ανταγωνισμού

Οι ομοσπονδιακοί νόμοι προστασίας του ανταγωνισμού επιβάλλονται μέσω τριών οδών.

Το Τμήμα Ανταγωνισμού του Υπουργείου Δικαιοσύνης διώκει ποινικά και αστικά τις σοβαρές και σκόπιμες παραβιάσεις των νόμων επισείοντας μεγάλα πρόστιμα και ποινές φυλάκισης. Το τμήμα έχει πετύχει καταδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις καθορισμού των τιμών, νοθεία πλειοδοσιών και κατανομή αγοράς-πελατών στους τομείς των τροφών και ειδικότερα τις βιταμίνες όπου το 1999 επιβλήθηκαν πρόστιμα ύψους 850\$ και συγκεκριμένα το ποσό ρεκόρ 500\$ εκ. στην εταιρεία Hoffmann-La Roche και 225\$εκ στην BASF AG. , των τηλεπικοινωνιών με πιο γνωστή την περίπτωση της AT&T το 1982 όταν και αποφασίστηκε η διάσπασή της. Η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Εμπορίου σχηματίστηκε το 1914 με σκοπό να εμποδίσει αθέμιτες πρακτικές και μεθόδους περιορισμού του ανταγωνισμού. Στη συνέχεια, οι αρμοδιότητες της Επιτροπής εμπλουτίστηκαν από το Κογκρέσο και τώρα πλέον διαχειρίζεται ένα ευρύ φάσμα νομών για την προστασία του καταναλωτή. Είναι η μοναδική ομοσπονδιακή υπηρεσία με δικαιοδοσία σε θέματα προστασίας του καταναλωτή και προστασίας του ανταγωνισμού σε ευρείς τομείς της οικονομίας και επιφέρει αστικές αγωγές.

III. Προστασία του ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση

III.i Το νομικό πλαίσιο

Ένας από τους κυρίαρχους στόχους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ήταν η καθιέρωση μιας κοινής οικονομικής αγοράς. Για να το επιτύχει αυτό, έπρεπε να δημιουργηθεί ένα συμβατό, διαφανές και αρκετά τυποποιημένο ρυθμιστικό πλαίσιο για την προστασία του ανταγωνισμού. Η συστατική νομοθετική πράξη ήταν ο κανονισμός 17/62 του Συμβουλίου της Ευρώπης που πλέον έχει εκτοπιστεί. Η διατύπωση του κανονισμού 17/62 αναπτύχθηκε όταν δεν είχε ακόμη καθιερωθεί η υπεροχή του δικαίου της ΕΚ έναντι των εθνικών δικαίων. Συνεπώς, προκειμένου να αποφευχθούν οι διαφορετικές ερμηνείες του νόμου ανταγωνισμού της ΕΚ από τα εθνικά δικαστήρια, η Επιτροπή ανέλαβε το ρόλο της κεντρικής αρχής επιβολής. Η πρώτη σημαντική απόφαση στα

πλαίσια του άρθρου 81 (τότε αρθ. 85) λήφθηκε από την Επιτροπή το 1964. Διαπιστώθηκε ότι η Grundig, ένας γερμανικός κατασκευαστής οικιακών συσκευών, ενέργησε παράνομα στη χορήγηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων αντιπροσώπων στο γαλλικό υποκατάστημά του.

Αρχικά η πολιτική προστασίας του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν υπήρξε τόσο αποτελεσματική λόγω της αντίστασης των κυβερνήσεων των κρατών μελών που επιδίωξαν να προστατεύσουν τις εύρωστες εθνικές επιχειρήσεις από τις νομικές προκλήσεις. Εν τούτοις, οι ισχύουσες ρυθμίσεις λειτούργησαν αρκετά καλά μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80, όταν άρχισε να γίνεται σαφές ότι με το πέρασμα του χρόνου, καθώς η ευρωπαϊκή οικονομία αυξανόταν σταθερά στο μέγεθος, οι αντανταγωνιστικές δραστηριότητες αλλά και οι πρακτικές της αγοράς καθίσταντο περισσότερο σύνθετες και η Επιτροπή ήταν αδύνατο να επωμιστεί το φόρτο εργασίας. Οι γρήγοροι ρυθμοί ανάπτυξης, η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (με την προσθήκη των αγορών της Ανατολικής Ευρώπης) η κριτική από τα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια όσον αφορά τη διαδικασία, την ερμηνεία και τις οικονομικές αναλύσεις κατέστησαν αναγκαία την αποκέντρωση του όλου συστήματος. Προκειμένου λοιπόν να ανταποκριθεί η Ε.Ε. στις προκλήσεις της αγοράς προχώρησε σε μια στρατηγική αποκέντρωσης που ονομάστηκε Modernisation Regulation με τον Κανονισμό του Συμβουλίου 1/2003 και θέσπισε το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού (European Competition Network – ECN) το οποίο απαρτίζεται από τις Εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού των κρατών μελών.

Σήμερα, ο σκοπός της ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού είναι η προστασία και η ανάπτυξη πραγματικού ανταγωνισμού στην κοινή αγορά. Το νομοθετικό πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής ανταγωνισμού ορίζεται στα άρθρα 81 έως 89 της συνθήκης ΕΚ. ενώ συμπληρωματικοί κανόνες προβλέπονται από τους κανονισμούς του Συμβουλίου και της Επιτροπής στον τομέα αυτό. Η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού περιλαμβάνει πέντε βασικούς τομείς δράσης:

1. απαγόρευση των συμφωνιών που περιορίζουν τον ανταγωνισμό (άρθρο 81)
2. απαγόρευση της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης (άρθρο 82)
3. απαγόρευση των συγκεντρώσεων που δημιουργούν ή ενισχύουν δεσπόζουσα θέση (κανονισμός για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων)
4. απελευθέρωση των μονοπωλιακών τομέων(άρθρο 86)

5. απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων (άρθρα 87 και 88)

Η προστασία του ανταγωνισμού προβλέπεται από τα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Άρθρο 81: Είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται:

- α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής·
- β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων·
- γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού·
- δ) στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδυνάμων παροχών, έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό·
- ε) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

2. Οι απαγορευόμενες δυνάμει του παρόντος άρθρου συμφωνίες ή αποφάσεις είναι αυτοδικαίως άκυρες.

3. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δύνανται να κηρυχθούν ανεφάρμοστες:

- σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων,
- σε κάθε απόφαση ή κατηγορία αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, και
- σε κάθε εναρμονισμένη πρακτική ή κατηγορία εναρμονισμένων πρακτικών, η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία:

α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών· και

β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.

Άρθρο 82: Είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της κοινής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της.

Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως:

α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δικαίων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής·

β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημία των καταναλωτών·

γ) στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδυνάμων παροχών έναντι των εμπορικών συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό·

δ) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών

Ακόμα, αξίζει να αναφερθεί ότι έχει ήδη ξεκινήσει μια διαδικασία αναθεώρησης του άρθρου 82 που αφορά στην κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης με σκοπό τον εξοβελισμό των ανταγωνιστών από την αγορά. Στις 3 Δεκεμβρίου 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε κατευθυντήριες γραμμές (E.E., 2008, MEMO/08/761) με σκοπό να συμβάλλει στη θέσπιση μιας περισσότερο οικονομοκεντρικής προσέγγισης στην επιβολή της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού στην E.E. δίνοντας έμφαση στις συνέπειες. Ειδικότερα, οι κατευθυντήριες γραμμές στοχεύουν στο να δοθεί προτεραιότητα στις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες η συμπεριφορά μιας επιχείρησης μπορεί να έχει επιβλαβείς συνέπειες στους καταναλωτές. Η επιτροπή επιδιώκει να διασφαλίσει την προστασία του ανταγωνισμού και την ευημερία των καταναλωτών και όχι των ίδιων των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων. Ακόμη, οι δεσπόζουσες επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι ελεύθερες να ανταγωνίζονται επιθετικά όσο ο ανταγωνισμός αυτός λειτουργεί προς όφελος των καταναλωτών. Επομένως, η προσέγγιση με βάση τις επιπτώσεις σημαίνει ότι η επιτροπή θα διακρίνει τον ανταγωνισμό επί της ουσίας, όταν δηλαδή λειτουργεί προς

όφελος των καταναλωτών και πρέπει να προωθηθεί, από τον ανταγωνισμό που ενδέχεται να οδηγήσει σε αντιανταγωνιστικό αποκλεισμό. Για το σκοπό αυτό, η επιτροπή θα βασίζεται σε πειστικά στοιχεία και καθαρές οικονομικές αναλύσεις για το πώς και αν η μείωση του ανταγωνισμού είναι δυνατό να οδηγήσει σε ζημία των καταναλωτών. Τέλος, δεδομένου ότι το επίκεντρο της πολιτικής προστασίας του ανταγωνισμού της Επιτροπής αφορά στις συνέπειες στους καταναλωτές, θα πρέπει να είναι έτοιμη να εξετάσει τους ισχυρισμούς που προβάλλονται από μια δεσπόζουσα επιχείρηση ότι η συμπεριφορά της είναι δικαιολογημένη για λόγους αποτελεσματικότητας. Αυτή η προσέγγιση ακολουθήθηκε και στην περίπτωση της Microsoft.

Στα πλαίσια της προστασίας του ανταγωνισμού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ερευνήσει αρκετές υποθέσεις στους τομείς της ενέργειας, μεταφορών, τεχνολογίας πληροφοριών και τηλεπικοινωνιών, στις αυτοκινητοβιομηχανίες και στον φαρμακευτικό τομέα. Το 2001 η Ευρωπαϊκή επιτροπή επέβαλε πρόστιμο 20 εκατ. ευρώ στη Michelin επειδή το μεγαλύτερο μέρος της δεκαετίας του 1990 εκμεταλλεύτηκε καταχρηστικά τη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά ανταλλακτικών ελαστικών για βαρέα οχήματα. Από το 1991 έως το 1998, η ιαπωνική εταιρεία κατασκευής βιντεοπαιχνιδιών Nintendo και επτά από τους επίσημους αντιπροσώπους της στην Ε.Ε. συνεργάστηκαν με σκοπό να διατηρούν τεχνητά υψηλές τις τιμές στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό είχε σαν συνέπεια οι τιμές για τα βιντεοπαιχνίδια να παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές από τη μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην άλλη, με το Ηνωμένο Βασίλειο να πουλά προϊόντα έως 65% φθηνότερα από τη Γερμανία και τις Κάτω Χώρες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέβαλε συνολικό πρόστιμο ύψους 168 εκατ. ευρώ στην Nintendo και στους διανομείς της.

III.ii Τα όργανα προστασίας του ανταγωνισμού

Τα αρμόδια όργανα για την προστασία του ανταγωνισμού στην Ε.Ε. είναι η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού.

Directorate General for Competition (Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού): Η αποστολή της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού είναι να επιβάλει τους κανόνες ανταγωνισμού των κοινοτικών Συνθηκών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο

ανταγωνισμός στην αγορά της Ε.Ε. είναι υγιής και ότι οι αγορές λειτουργούν όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην ευημερία των καταναλωτών και στην ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας. Το έργο της Γενικής Διεύθυνσης είναι ουσιώδες για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της Ε.Ε. όπως εκφράζονται στο «Σύμφωνο της Λισσαβόνας», καθώς συμβάλλει στην αποτελεσματική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και δημιουργεί τις απαραίτητες συνθήκες για την ανάπτυξη της γνώσης και την καινοτομία. Απώτερος στόχος είναι να γίνει η Ευρώπη ελκυστικότερη όσον αφορά στις επενδύσεις και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Για την επίτευξη των στόχων της η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού είναι επιφορτισμένη με τα εξής έργα:

α) Την εφαρμογή των αντιμονοπωλιακών κανόνων που αφορούν στον ανταγωνισμό, τις συγχωνεύσεις, τις κρατικές παραβάσεις και τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

β) Την έρευνα των διαφόρων τομέων που χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη πολυπλοκότητα καθώς και την παρακολούθηση της αγοράς γενικά

γ) Η ανάπτυξη πολιτικής και κυρίως ο σχεδιασμός της και η εξέταση των διαδικασιών και των κανόνων. Ακόμη, στα πλαίσια ανάπτυξης της πολιτικής η Διεύθυνση Ανταγωνισμού παρέχει εσωτερικές κατευθύνσεις και συντονίζει τις ενέργειες των κρατών μελών, και τέλος

δ) Είναι αρμόδια για τη Διεθνή συνεργασία σε θέματα ανταγωνισμού.

Από το 2004 Ευρωπαϊά Επίτροπος για τον ανταγωνισμό στην Ε.Ε. είναι η κυρία Neelie Kroes.

European Competition Network- ECN (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού): Κύριος στόχος του Ε.Δ.Α. είναι να εξασφαλιστεί η ομοιόμορφη εφαρμογή της νομοθεσίας του ανταγωνισμού σε όλη την Ευρώπη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι Εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού σε όλα τα κράτη – μέλη της ΕΕ συνεργάζονται μεταξύ τους μέσω του δικτύου αυτού.

- με αμοιβαία ενημέρωση για τις νέες υποθέσεις και αποφάσεις·
- με συντονισμό των ερευνών τους, εφόσον είναι αναγκαίο·
- με αμοιβαία συνδρομή στις έρευνες και

- με ανταλλαγή αποδεικτικών στοιχείων

Δημιουργείται έτσι ένας αποτελεσματικός μηχανισμός συντονισμού των δραστηριοτήτων των αρχών προστασίας του ανταγωνισμού για την αντιμετώπιση των επιχειρήσεων που ασκούν διασυνοριακές πρακτικές που περιορίζουν τον ανταγωνισμό.

IV. Microsoft: η εταιρεία

Η Microsoft Corporation (NASDAQ: MSFT,) είναι μια πολυεθνική εταιρία τεχνολογίας υπολογιστών που αναπτύσσει, κατασκευάζει, αδειοδοτεί και υποστηρίζει ένα ευρύ φάσμα προϊόντων λογισμικού για ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Ίδρύθηκε το 1975 από τον Bill Gates και τον Paul Allen, και τα κεντρικά γραφεία της βρίσκονται στο Ρέντμοντ της πολιτείας Ουάσινγκτον των Η.Π.Α. Δραστηριοποιείται παγκοσμίως σε 111 χώρες και απασχολεί 191.737 υπαλλήλους σε όλο τον κόσμο. Τα προϊόντα της με τις μεγαλύτερες πωλήσεις στον κόσμο είναι το λειτουργικό σύστημα Microsoft Windows και το σύστημα εφαρμογών γραφείο Microsoft Office.

Εικόνα 1. Το λογότυπο της εταιρείας σήμερα

Η αρχική αποστολή της Microsoft ήταν «ένας υπολογιστής σε κάθε γραφείο και σε κάθε σπίτι, τρέχοντας το λογισμικό της Microsoft» και όπως φαίνεται σχεδόν εκπληρώθηκε. Η Microsoft κατέχει σημαντική θέση και σε άλλες αγορές, έχοντας στο ενεργητικό της το καλωδιακό τηλεοπτικό δίκτυο MSNBC, την ιστοσελίδα MSN και την εγκυκλοπαίδεια πολυμέσων της Microsoft Encarta. Η εταιρεία ακόμη διαθέτει στην αγορά και προϊόντα hardware όπως τα ποντίκια Microsoft καθώς επίσης και προϊόντα οικιακής ψυχαγωγίας όπως το Xbox, Zune και η TV MSN.

Η Microsoft έχει επεκταθεί και σε άλλους τομείς διευρύνοντας τις δραστηριότητες τις και διεκδικώντας σημαντικό μερίδιο σε αυτές. Ο σημερινός στόχος της Microsoft: *Να επιτρέψει σε ανθρώπους και εταιρείες σε όλο τον κόσμο να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους.*

IV.ii Η ίδρυση της εταιρείας

Αφότου διάβασε το τεύχος της 1^{ης} Ιανουαρίου, 1975 του περιοδικού Popular Electronics που παρουσίαζε τον Altair 8800, ο Bill Gates κάλεσε τους δημιουργούς του νέου μικροϋπολογιστή, MITS (Micro Instrumentation and Telemetry Systems) και προσφέρθηκε να παρουσιάσει ένα λογισμικό/διερμηνέα για τη γλώσσα προγραμματισμού BASIC. Ο Gates χωρίς να διαθέτει ούτε διερμηνέα αλλά ούτε και το σύστημα Altair, μαζί με τον Paul Allen κατασκευάζουν τον διερμηνέα και η MITS αποφασίζει να διαθέσει στην αγορά το Altair BASIC. Ο Gates εγκαταλείπει το Harvard και μετακομίζει στο Albuquerque στο Νέο Μεξικό, όπου εδρεύει η MITS και ιδρύει τη Microsoft. Το 1981, η μεγαλύτερη κατασκευάστρια υπολογιστών της εποχής, η IBM αποφάσισε να κατασκευάσει και να παρουσιάσει στο ευρύ κοινό ένα προσωπικό υπολογιστή (Personal Computer) και για το σκοπό αυτό χρειαζόταν ένα λειτουργικό σύστημα. Καταρχήν, απευθύνθηκε στη Digital Research αλλά αφότου απέτυχαν οι διαπραγματεύσεις, τον Αύγουστο του 1981, η IBM ανάθεσε στη Microsoft να παράγει μια έκδοση του λειτουργικού συστήματος CP/M. Για τη συμφωνία αυτή, η Microsoft αγόρασε ένα προϊόν- απομίμηση του CP/M με τον τίτλο 86-DOS από την Seattle Computer Products, το οποίο με τη σειρά της η IBM μετονόμασε σε PC-DOS. Η επιτυχία του IBM PC υπήρξε τεράστια και, όπως ήταν φυσικό, αυτό έδωσε τεράστια ώθηση στη Microsoft η οποία, έχοντας το προηγούμενο της αποκλειστικής διάθεσης της BASIC στη MITS, φρόντισε να κρατήσει τα δικαιώματα του DOS, μη εκχωρώντας αποκλειστικότητα στην IBM. Έτσι, όταν στα επόμενα χρόνια η αγορά κατακλύστηκε από "κλώνους" του IBM PC, η Microsoft ήταν σε θέση να εφοδιάζει τους κατασκευαστές με λειτουργικό σύστημα (με ορισμένες διαφοροποιήσεις από αυτές του PC-DOS), το οποίο επονόμασε MS-DOS (ακρωνύμιο των λέξεων **M**icro**S**oft **D**isk **O**perating **S**ystem). Η ενέργεια αυτή έβαλε την εταιρεία σε τροχιά αλματώδους ανάπτυξης και αναδείχθηκε σε έναν από τους μεγαλύτερους προμηθευτές λειτουργικών συστημάτων (Wikipedia, 2008). Τον Μάιο του 1983 λάνσαρε το Microsoft Mouse σηματοδοτώντας την είσοδο της εταιρείας και σε άλλες αγορές.

Εικόνα 1.1

Το προσωπικό της Microsoft στις 7, Δεκεμβρίου 1978

Πάνω: Steve Wood, Bob Wallace, Jim Lane.

Στη μέση: Bob O'Rear, Bob Greenberg, Marc McDonald, Gordon Letwin.

Κάτω: Bill Gates, Andrea Lewis, Marta Wood, Paul Allen

Το 1985 η Microsoft προχώρησε στην πρώτη λιανική έκδοση των Microsoft Windows (Windows 1.0) που αρχικά προοριζόταν ως μια γραφική επέκταση του λειτουργικού συστήματος MS-DOS. Τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου η Microsoft και η IBM συμμετείχαν από κοινού στην ανάπτυξη ενός εντελώς διαφορετικού λειτουργικού συστήματος που ονομάστηκε OS/2. Τον Φεβρουάριο του 1986 η εταιρεία μεταφέρθηκε στο Redmond, Washington και τον Μάρτιο του ίδιου χρόνου η μετοχή της εισάγεται στο Χρηματιστήριο. Το 1989, η Microsoft διαθέτει στην αγορά το πιο επιτυχημένο της προϊόν, το εργαλείο παραγωγικότητας Microsoft Office, το οποίο ήταν ένα σύνολο εφαρμογών παραγωγικότητας για το γραφείο όπως το Microsoft Word, Microsoft Excel και ούτω καθεξής. Στις 22 Μαΐου 1990, η Microsoft προώθησε τα Windows 3.0 και η νέα έκδοση του λειτουργικού συστήματος της Microsoft υποσχόταν τέτοια νέα χαρακτηριστικά γνωρίσματα όπως το βελτιωμένο γραφικό ενδιάμεσο για τον χρήστη GUI και βελτιωμένη ασφάλεια για τον επεξεργαστή Intel 386 που πούλησε πάνω από 100.000 αντίγραφα σε δύο εβδομάδες. Τα Windows εκείνη την εποχή απέφεραν τεράστια έσοδα (πολύ περισσότερα από τα OS/2) και η εταιρεία αποφάσισε να επικεντρωθεί

στην ανάπτυξη τους, αποχωρώντας από τη συνεργασία με τη IBM. Αυτή η μεταστροφή από τα OS/2 συχνά αναφέρεται στον κόσμο της βιομηχανίας "head-fake". Στα χρόνια που ακολούθησαν, η δημοτικότητα των OS/2 μειώθηκε και τα Windows κυριάρχησαν στην αγορά. Κατά τη διάρκεια μετάβασης από τα MS-DOS στα Windows, η επιτυχία του Office επέτρεψε στην εταιρεία να κερδίσει έδαφος έναντι των ανταγωνιστών της στον τομέα των εφαρμογών software. Μέχρι το 1993 τα Windows είχαν κυριαρχήσει ως το πλέον δημοφιλές λειτουργικό σύστημα διεπαφής χρήστη (Computing Project,2008), ενώ είχε διατεθεί στην αγορά και η πρώτη εκδοχή του προγράμματος δεδομένων Microsoft Access.

Εικόνα 2. Το λογότυπο των Windows

Παράλληλα, η Microsoft προβαίνει σε μια σειρά στρατηγικών κινήσεων με κατεύθυνση προς το ευρύ καταναλωτικό κοινό. Ανάμεσά τους, η έκδοση της Encarta Μάρτιο του 1992, της πρώτης εγκυκλοπαίδειας για ηλεκτρονικούς υπολογιστές ενώ άλλαξε το σλόγκαν της, προτείνοντας "Where do you want to go today?" Στις 24 Αυγούστου 1995 η Microsoft κυκλοφόρησε τα Windows 95, που πρόβαλαν ένα νέο σύστημα διεπαφής χρηστών και περιελάμβαναν ένα πρωτότυπο(για την εποχή) start button. Περισσότερα από ένα εκατομμύριο αντίτυπα πωλήθηκαν στις πρώτες τέσσερις ημέρες της κυκλοφορίας τους(Computing Project,2008). Παρόλα αυτά τα Windows 95 κυκλοφόρησαν χωρίς κάποια μηχανή αναζήτησης ιστού, η Microsoft δεν είχε δημιουργήσει κάποιον, καθώς μάλλον δεν αντιλήφθηκαν εγκαίρως την επιτυχία που θα γνώριζε το Ίντερνετ. Τον ίδιο χρόνο, ο Bill Gates προσπαθεί να εδραιώσει την εταιρεία προς αυτήν την κατεύθυνση, μάλιστα στο περιβόητο memo του "Internet Tidal Wave" αναφέρει ο ίδιος χαρακτηριστικά « I know assign the internet the highest level of importance» (Gates,1995)και για το σκοπό αυτό προσεγγίζει τη Spyglass η οποία χορηγεί στη Microsoft την άδεια για τη κυκλοφορία του Internet Explorer έναντι αδράς πληρωμής. Αργότερα, ξέσπασε τεράστια διαμάχη μεταξύ των δύο εταιρειών καθώς

σύμφωνα με τη συμφωνία που έκαναν η Microsoft ήταν υποχρεωμένη να καταβάλει ένα ποσό για κάθε αντίγραφο που πωλούταν, άντ' αυτού όμως η Microsoft αποφάσισε να το διαθέσει δωρεάν "δένοντάς" το με το λειτουργικό της σύστημα Windows. Ταυτόχρονα, την ίδια εποχή άρχισε να επεκτείνει τη γραμμή παραγωγής της στη δικτύωση των υπολογιστών και το διαδίκτυο και στις 24 Αυγούστου 1995 προώθησε μια νέα online υπηρεσία, το MSN(Microsoft Network)ως άμεσο ανταγωνιστή της AOL. Το MSN λειτούργησε σαν κεντρική υπηρεσία των online υπηρεσιών της Microsoft, χρησιμοποιώντας το Microsoft Passport (που τώρα πλέον ονομάζεται Windows Live ID) ως καθολικό σύστημα σύνδεσης για όλες τις ιστοσελίδες.

Το έτος 1998 ήταν σημαντικό στην ιστορία της Microsoft, με το Bill Gates να διορίζει το Steve Ballmer ως Πρόεδρο της Microsoft παραμένοντας ωστόσο ο ίδιος πρόεδρος και CEO. Ακόμη, κυκλοφόρησε μια αναβάθμιση στην οικιακή έκδοση των Windows, τα Windows 98 που περιελάμβαναν τον Internet Explorer 4.0. Το 2000, η Microsoft έθεσε σε κυκλοφορία τα Windows XP και το Office XP το 2001, οι εκδόσεις των οποίων στόχευαν να καλύψουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα και των δύο γραμμών παραγωγής (Εταιρική και Οικιακή). Το 2007 η Microsoft εξέδωσε τα Windows Vista και το Microsoft Office 2007 και το 2008 επιδίωξε να εξαγοράσει τη Yahoo προκειμένου να ενισχύσει τη θέση της στην αγορά μηχανών αναζήτησης ιστού έναντι της Google. Η Yahoo απέρριψε την προσφορά ,υποστηρίζοντας ότι υποτιμά την επιχείρηση, και ως απάντηση η Microsoft την απέσυρε.

Εικόνα 3. Το περιβάλλον εργασίας των Windows XP

IV.ii Οι επιχειρηματικές μονάδες

Client: Η μονάδα περιλαμβάνει το προϊόντα της οικογένειας των Windows και είναι υπεύθυνη για τις σχέσεις με τους κατασκευαστές προσωπικών υπολογιστών.

Server and Tool: Λογισμικό διακομιστή προϊόντων, υπηρεσιών και λύσεων, όπως: Windows Server λειτουργικό σύστημα, Microsoft SQL Server, Microsoft Enterprise Services, το Visual Studio, τα προϊόντα System Center, τα προϊόντα ασφάλειας Forefront και το Biz Talk Server

Online Services Business: Αποτελείται από μια online διαφημιστική πλατφόρμα με προσφορές για εκδότες και τους διαφημιστές, υπηρεσίες προσωπικών επικοινωνιών, όπως e-mail και άμεσων μηνυμάτων, καθώς και ανταλλαγή πληροφοριών online όπως το Live Search και το MSN.

Microsoft Business Division: Περιλαμβάνει τη σουίτα Microsoft Office, desktop προγράμματα, υπηρεσίες και λύσεις. Τη Microsoft Dynamics και τη Unified Communications Business Solutions.

Entertainment and Devices Division: Αποτελείται από το σύστημα βίντεο παιχνιδιών Xbox, που συμπεριλαμβάνει κονσόλες και αξεσουάρ. Την Xbox Live Operations Automotive. Τα προϊόντα Zune, Mediaroom, Surface computing platform και Windows Automotive.

V. Η υπόθεση αντιτράστ εναντίον της Microsoft

Ενώ οι περισσότερες υποθέσεις παραβίασης του νόμου περί ανταγωνισμού μένουν στο σκοτάδι, εντούτοις η υπόθεση της Microsoft έγινε πρωτοσέλιδο και απασχόλησε εκτενώς τα ΜΜΕ τόσο στην Αμερική όσο και στην Ευρώπη. Η Microsoft κατηγορήθηκε αρχικά στις Η.Π.Α. και στη συνέχεια από την Ε.Ε. για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης με σκοπό την εξάλειψη ή τον περιορισμό του ανταγωνισμού μέσα από διάφορες πρακτικές και δραστηριότητες. Η υπόθεση αυτή, που ήγειρε μία σειρά συζητήσεων στις Η.Π.Α. γύρω από το ρόλο των αντιμονοπωλιακών νόμων στη σύγχρονη οικονομία, αντιμετωπίστηκε εντελώς διαφορετικά στις δύο άκρες του ατλαντικού.

V.i Οι πρώτες αψιμαχίες

Τα πρώτα προβλήματα για την Microsoft άρχισαν το 1990 όταν η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Εμπορίου (FTC) ξεκίνησε έρευνα για την επιχείρηση. Μετά από τρία έτη, το νομικό τμήμα του FTC αλλά όχι το τμήμα οικονομικών, πρότεινε ότι η Επιτροπή μπορεί να υποβάλλει μια υπόθεση που εστιάζει στις πρακτικές χορήγησης αδειών της Microsoft με τους κατασκευαστές προσωπικών Η/Υ. Η έρευνα της Επιτροπής FTC τελείωσε άδοξα τον Φεβρουαρίου του 1993 με τη ψηφοφορία (2 προς 2) να φτάνει σε αδιέξοδο και με έναν Επίτροπο αποκλεισμένο (Lopatka and Page, 1995).

Το Αμερικάνικο Υπουργείο Δικαιοσύνης συνέχισε την έρευνα για την αντίανταγωνιστική συμπεριφορά της Microsoft και, στις 15 Ιουλίου 1994, υπέβαλε καταγγελία με την κατηγορία ότι η Microsoft χρησιμοποίησε πρακτικές αποκλεισμού και αντί-ανταγωνιστικές συμβάσεις με τους κατασκευαστές προσωπικών Η/Υ για να διατηρήσει το παράνομο μονοπώλιο των λειτουργικών συστημάτων των προσωπικών Η/Υ. Ταυτόχρονα με την κατάθεση της καταγγελίας, η Microsoft και το Υπουργείο Δικαιοσύνης εισήλθαν σε ένα διάταγμα συναίνεσης, βάσει του οποίου η Microsoft συμφώνησε να συμμορφωθεί με ορισμένους περιορισμούς σχετικά με τις συμφωνίες αδειοδότησης των λειτουργικών της συστημάτων με τους διανομείς (Us v. Microsoft, 1994). Μετά από ένα χρόνο νομικών διενέξεων, το Εφετείο ενέκρινε το διάταγμα συναίνεσης στις 16 Ιουνίου 1995.

Ωστόσο, σύντομα προέκυψαν διαφωνίες σχετικά με το φάσμα αρμοδιότητας και την ερμηνεία του διατάγματος. Μεταξύ άλλων περιορισμών, το διάταγμα συγκατάθεσης (Section IV.E) όριζε:

«Microsoft shall not enter into any License Agreement in which the terms of that agreement are expressly or impliedly conditioned upon: (i) the licensing of any other Covered Product, Operating System Software product or other product (provided, however, that this provision in and of itself shall not be construed to prohibit Microsoft from developing integrated products)».

Η ρήτρα αυτή απαγορεύει τη Microsoft να ρυθμίσει ρητά ή έμμεσα τις άδειες λειτουργικών συστημάτων της όσον αφορά στη χορήγηση αδειών, την αγορά, τη χρήση ή τη διανομή όχι μόνο των προϊόντων που καλύπτονται, αλλά και οποιουδήποτε προϊόντος της Microsoft, ή και γενικά οποιουδήποτε προϊόντος που δεν ανήκει στη Microsoft. Χωρίς αυτές τις διατάξεις, η Microsoft θα μπορούσε να αναγκάσει τους κατασκευαστές (Original equipment manufacturers "OEM") να αγοράσουν τα σχετικά προϊόντα και να επιφέρει έτσι αντια ανταγωνιστικές επιπτώσεις παρόμοιες με εκείνες που επιτεύχθηκαν μέσω των παράνομων πρακτικών χορήγησης αδειών της, ή ακόμη να προσπαθήσει να επεκτείνει ή να προστατεύσει το μονοπώλιό της σε κάθε προϊόν που καλύπτεται, ρυθμίζοντας τις αδειοδοτήσεις (Us.v Microsoft, 1994). Ωστόσο, η ισχύς αυτού του περιορισμού έγκειται στον ορισμό του τι ακριβώς συνιστούν οι λέξεις "other" (άλλα) και "integrated" (ολοκληρωμένα προϊόντα).

Λίγο καιρό αφότου υπογράφηκε το σχετικό διάταγμα, η Microsoft άρχισε να απαιτεί από τους κατασκευαστές υπολογιστών ως προϋπόθεση για να αποκτήσουν άδεια του λειτουργικού συστήματος Windows 95, την απόκτηση άδειας και συνακόλουθα την εγκατάσταση του Internet Explorer. Η Microsoft υποστήριξε ότι ο Internet Explorer ήταν αναπόσπαστο μέρος του λειτουργικού συστήματος και δεν αποτελούσε ξεχωριστό προϊόν. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης διαφώνησε και άσκησε αγωγή κατά της Microsoft. Στις 11 Δεκεμβρίου 1997, ο δικαστής Thomas Penfield Jackson διέταξε τη Microsoft να προσφέρει το λειτουργικό σύστημα Windows 95 και τον Internet Explorer ως ξεχωριστά προϊόντα. Η Microsoft προσέβαλε την απόφασή του και έτσι το Εφετείο ανέτρεψε την εντολή του δικαστή Jackson, αποφαινόμενο ότι τα Windows 95 και ο Internet Explorer παρέχονται στους χρήστες υπολογιστών με λειτουργίες που δεν υπάρχουν ως ξεχωριστά

προγράμματα και έτσι πέρασε ο όρος "ολοκληρωμένο προϊόν" του διατάγματος συγκατάθεσης. (U.S. v. Microsoft, 1998).

V.ii Η δικαστική διαμάχη

Στις 18 Μαΐου 1998 η κυβέρνηση των Η.Π.Α. (συγκεκριμένα 19 Γενικοί Ομοσπονδιακοί Εισαγγελείς και ο Γενικός Εισαγγελέας της περιφέρειας της Κολούμπια) κινήθηκαν αστικά εναντίον της Microsoft για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και μονοπωλιακής δύναμης όσον αφορά στην πρακτική πωλήσεων λειτουργικών συστημάτων και προγραμμάτων πλοήγησης στο Internet. Η υπόθεση εκδικάστηκε πρωτόδικα από το Περιφερειακό Δικαστήριο των Η.Π.Α. με κύριο κατηγορο τον Joel L. Kline και δικαστή τον Thomas P. Jackson.

Βασίζόμενοι σχεδόν αποκλειστικά στις ποικίλες προσπάθειες της Microsoft να εκτοπίσει το Netscape Navigator ως δεσπόζον πρόγραμμα πλοήγησης στο Διαδίκτυο, οι ενάγουσες πολιτείες κατηγόρησαν τη Microsoft για τέσσερις διακριτές παραβιάσεις του Sherman Act: α) παράνομο καθεστώς αποκλειστικής εμπορίας, β) παράνομη σύνδεση του Internet Explorer με τα Windows 95 και Windows 98, γ) παράνομη διατήρηση μονοπωλίου στην αγορά λειτουργικών συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών και δ) παράνομη απόπειρα μονοπώλησης της αγοράς περιήγησης διαδικτύου. Η κυβέρνηση επίσης επέφερε διάφορες κατηγορίες κατά της Microsoft που αφορούσαν διάφορες παραβιάσεις των νόμων περί ανταγωνισμού ήσσονος σημασίας (US v Microsoft, 1998).

Ουσιαστικά η Microsoft κατηγορήθηκε ότι εκμεταλλεύτηκε τη μονοπωλιακή της δύναμη δένοντας προϊόντα από κοινού. Μια από τις σημαντικότερες αξιώσεις στην περίπτωση αυτή είναι ότι η Microsoft έδωσε το σύστημα πλοήγησης στο διαδίκτυο Internet Explorer (IE) με το λειτουργικό σύστημα των Microsoft Windows σε μια προσπάθεια να κυριαρχήσει στην αγορά μηχανών αναζήτησης.

Επιπρόσθετα, το Αμερικανικό Υπουργείο Δικαιοσύνης μήνυσε τη Microsoft για εξαναγκασμό των κατασκευαστών υπολογιστών να συμπεριλάβουν τη μηχανή περιήγησης ιστού Internet Explorer ως μέρος της εγκατάστασης του λογισμικού

Microsoft Windows. Κατά τη διάρκεια της εξέτασης της, αποκαλύφθηκε ότι η Microsoft είχε απειλήσει τους κατασκευαστές Η/Υ με την ανάκληση της άδειάς τους για διανομή των λειτουργικών εάν απομάκρυναν το εικονίδιο του Internet Explorer από την επιφάνεια εργασίας των Η/Υ.

Η δίκη ξεκίνησε στις 18 Μαΐου του 1998, και κατά τη διάρκεια της δίκης κατέθεσαν υπέρ του Υπουργείου Δικαιοσύνης μεταξύ άλλων ο αντιπρόεδρος της Intel Steven McGeady και ο Frank Fisher, οικονομολόγος του MIT και συνεργάτης του Schmalensee, καθώς και ο Edward Felten καθηγητής του Princeton University. Υπέρ της Microsoft κατέθεσαν ο πρόεδρος της εταιρείας Bill Gates και ο Richard Schmalensee, επιφανής οικονομολόγος και κοσμήτορας του Sloan School of Management στο MIT.

Εικόνα 4. Ο Bill Gates καταθέτει στη δίκη

Τα κυριότερα επιχειρήματα υπέρ της Microsoft ήταν ότι η συγχώνευση των Microsoft Windows και του Internet Explorer ήταν το αποτέλεσμα καινοτομίας και ανταγωνισμού, ότι τα δύο ήταν τώρα το ίδιο και αναπόσπαστο προϊόν και ότι οι καταναλωτές επωφελήθηκαν από αυτή την πρακτική, έχοντας δωρεάν τον Internet Explorer.

Τα επιχειρήματα που αντέταζαν οι κατηγοροί στη θέση της Microsoft ήταν ότι η μηχανή αναζήτησης ήταν ακόμα ένα ξεχωριστό και διαχωρίσιμο προϊόν που δεν έπρεπε

να "δεθεί" στο λειτουργικό σύστημα, δεδομένου ότι μια χωριστή έκδοση του Internet Explorer ήταν διαθέσιμη για τη MAC OS. Ακόμη, ανέτειναν ότι οι δαπάνες της Ανάπτυξης και Μάρκετινγκ μπορεί να είχαν κρατήσει την τιμή των Microsoft Windows υψηλότερα από ο, τι θα μπορούσε να είναι.

Εντούτοις, το κύριο ζήτημα ήταν αλλού· τόσο η Microsoft όσο και η κυβέρνηση έκριναν τους περιηγητές Internet που συνδυάζονταν με τη γλώσσα Java και τις server-based εφαρμογές ιδιαίτερα ισχυρές πηγές δυνητικού ανταγωνισμού για τα Windows. Στη θεωρία, η γλώσσα προγραμματισμού Java αποτελούσε ένα υπόβαθρο πάνω στο οποίο οι δημιουργοί εφαρμογών, όπως προγράμματα επεξεργασίας κειμένου και υπολογιστικών φύλλων, θα μπορούσαν να γράψουν ανεξάρτητα από το υποκείμενο λειτουργικό σύστημα. Η εφαρμογή Java μπορούσε να το κάνει αυτό με την παροχή ενός "middleware" λογισμικού μεταξύ των εφαρμογών των προγραμμάτων και του υποκείμενου λειτουργικού συστήματος. Ο Netscape συνιστούσε απειλή για τη Microsoft, επειδή το σύστημα πλοήγησής του μπορούσε να λειτουργήσει ως όχημα διανομής για την εφαρμογή Java, η οποία με τη σειρά της θα μπορούσε να προωθηθεί ως μια πλατφόρμα για την εφαρμογή προγραμμάτων ανεξάρτητη από το λειτουργικό σύστημα. Επιπλέον, υπήρχε μια πιθανότητα ότι ο Netscape Navigator θα μπορούσε να εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου σε ένα υποκατάστατο για τα Microsoft Windows ή και να διευκολύνει εφαρμογές (server based applications) που απαιτούν ελάχιστη χρήση της επιφάνειας εργασίας του λειτουργικού συστήματος. Αυτό φοβόταν και ο Bill Gates (1995) όταν έγραφε ότι ο Netscape απειλούσε να «εμπορευματοποιήσει το υποκείμενο λειτουργικό σύστημα» (commoditize the underlying operating system).

Η κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι η Microsoft προσπάθησε να εξαλείψει την ανταγωνιστική απειλή που έθετε η Java και ο Netscape με δύο τρόπους. Ο πρώτος ήταν η κατάργηση του Netscape browser ως εμπορικά βιώσιμο προϊόν, αρχικά μέσω μιας προσφοράς για κατανομή της αγοράς και αφότου η εν λόγω προσφορά απορρίφθηκε, με ένα συνδυασμό πρακτικών αποκλεισμού και επιθετικών πράξεων. Κατά δεύτερο, ο στόχος ήταν να υπονομεύσουν τη Java ως λειτουργικό σύστημα ανεξάρτητο από την πλατφόρμα των Windows, προωθώντας μια συγκεκριμένη έκδοση Java βασισμένη στα Windows.

Στις 12/06/1999 εκδόθηκαν τα ευρήματα του δικαστή σύμφωνα με τα οποία η Microsoft ενορχήστρωσε μια εσκεμμένη επίθεση κατά των επιχειρηματικών προσπαθειών, που αν λειτουργούσαν με τις δικές τους δυνάμεις, θα καθίστατο εφικτός ο ανταγωνισμός στην αγορά των λειτουργικών συστημάτων. Αν και από τα στοιχεία δεν μπορεί να αποδειχτεί ότι θα υπήρχε ισχυρός ανταγωνισμός εν απουσία των ενεργειών της, εντούτοις αποδεικνύεται ότι η Microsoft έγειρε την πλάστιγγα του ανταγωνισμού υπέρ της, διασφαλίζοντας έτσι τη συνεχή δεσπόζουσα θέση της στη σχετική αγορά. Γενικότερα, οι αντί-ανταγωνιστικές ενέργειες της Microsoft περιόρισαν την ανταγωνιστική διαδικασία, μέσω της οποίας η βιομηχανία λογισμικού γενικά τονώνει την καινοτομία και συντελεί στο βέλτιστο όφελος των καταναλωτών (Us v. Microsoft, 2000).

Σύμφωνα με την καταδικαστική απόφαση, προτάθηκε διάσπαση της εταιρείας σε μια εταιρεία που θα ασχολείται με τον τομέα των λειτουργικών συστημάτων και μια εταιρεία που θα αναλάβει την ανάπτυξη εφαρμογών, το Internet και όλες τις υπόλοιπες δραστηριότητες της σημερινής Microsoft.

Το κείμενο του σκεπτικού του δικαστή απλώνεται σε 207 σελίδες, αλλά το συμπέρασμα διαπνέει καθεμία από αυτές. Η Microsoft αποτελεί μονοπώλιο στο χώρο του λογισμικού για προσωπικούς υπολογιστές και χρησιμοποιεί αυτό το μονοπώλιο με αθέμιτο τρόπο για να εδραιώσει καλύτερα τη θέση της, όπως επίσης και για να επεκταθεί σε τομείς στους οποίους δεν έχει ακόμη ισχυρή παρουσία. Η τελευταία παράγραφος του εκτενούς κειμένου είναι ενδεικτική.

«Πιο επιβλαβές από όλα είναι το μήνυμα που μετέδωσαν οι ενέργειες της Microsoft σε κάθε εταιρεία που έχει τη δυνατότητα να καινοτομήσει στη βιομηχανία των υπολογιστών. Με τη συμπεριφορά της απέναντι στη Netscape, την IBM, την Compaq, την Intel και άλλους, η Microsoft κατέστησε σαφές ότι θα χρησιμοποιήσει την απίστευτη δύναμή της στην αγορά και τα τεράστια κέρδη της, για να βλάψει κάθε εταιρεία που επιμένει να παίρνει πρωτοβουλίες που θα μπορούσαν να επιτείνουν τον ανταγωνισμό εναντίον κάποιου από τα βασικά της προϊόντα. Η επιτυχία με την οποία κατά το παρελθόν η Microsoft κατάφερε να βλάψει τέτοιες εταιρείες και να καταπνίξει την καινοτομία αποτρέπει τις επενδύσεις σε τεχνολογίες και επιχειρήσεις που δείχνουν να έχουν δυνατότητα να απειλήσουν τη Microsoft. Το αποτέλεσμα είναι ότι κάποιες καινοτομίες που θα μπορούσαν πράγματι να ωφελήσουν τους καταναλωτές, τελικά, δεν

συμβαίνουν, μόνο και μόνο επειδή δεν συμπίπτουν με τα συμφέροντα της ίδιας της Microsoft» (Us v. Microsoft, 1999).

Στο διάστημα που ακολούθησε και ενώ εκκρεμούσε η έφεση της Microsoft, συνέβησαν δύο γεγονότα που άλλαξαν την πορεία της υπόθεσης. Πρώτα απ' όλα, άλλαξε η κυβέρνηση των Η.Π.Α. και πλέον πρόεδρος ήταν ο Τζώρτζ Μπους, κύκλοι του οποίου κατέστησαν σαφές ότι η νέα κυβέρνηση ήταν διατεθειμένη να αποσύρει τις κατηγορίες υπό ορισμένες συνθήκες ή και να προβούν σε εξωδικαστικό συμβιβασμό. Στη συνέχεια, τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και ο κλυδωνισμός της αμερικάνικης αγοράς δεν ήταν δυνατό να επιτρέψουν να διασπαστεί η Microsoft.

Έτσι, τον Σεπτέμβριο του 2001 το Υπουργείο Δικαιοσύνης ανακοινώνει ότι πλέον δεν επιδιώκει τη διάσπαση της εταιρείας στα δύο. Τον Νοέμβριο του ίδιου χρόνου μάλιστα η Microsoft και το Υπουργείο Δικαιοσύνης καταλήγουν σε συμβιβαστική συμφωνία σύμφωνα με την οποία:

- Τρεις ανεξάρτητοι παρατηρητές θα διεξάγουν ελέγχους σχετικά με τα συμβόλαια και τους λογαριασμούς
- Η Microsoft θα παρέχει σε ανταγωνιστές όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για την ανάπτυξη προγραμμάτων που θα μπορούν να λειτουργούν στα συστήματα της.
- Στόχος είναι η αποτροπή τέτοιων πρακτικών στο μέλλον και η αποκατάσταση του ανταγωνισμού στην αγορά των software.

V.iii Το σκεπτικό της απόφασης του 2000

Σύμφωνα με τα ευρήματα του δικαστή Jackson «Η Microsoft έχει τόσο μεγάλη δύναμη στην αγορά των Intel-compatible λειτουργικών συστημάτων που αν επιθυμούσε να ασκήσει αυτή την εξουσία μόνο στο πεδίο των τιμών, θα μπορούσε να επιβάλει μια τιμή για τα Windows αισθητά ανώτερη από αυτή που θα μπορούσε να χρεώνεται σε μια ανταγωνιστική αγορά. Επιπλέον, θα μπορούσε να το κάνει για μεγάλο χρονικό διάστημα, χωρίς να χάσει ένα σημαντικό κομμάτι των πελατών από τους ανταγωνιστές. Με άλλα λόγια, η Microsoft κατέχει μονοπωλιακή ισχύ στη σχετική αγορά. Συνεκτιμώντας τρία κύρια στοιχεία υποδεικνύεται ότι η Microsoft κατέχει μονοπωλιακή δύναμη. Πρώτον, το

μερίδιο της αγοράς της Microsoft είναι εξαιρετικά υψηλό και σταθερό. Δεύτερον, η δεσπόζουσα θέση της Microsoft προστατεύεται από υψηλά εμπόδια για είσοδο στην αγορά. Τρίτο και κυριότερο, ως αποτέλεσμα των εν λόγω εμποδίων, οι πελάτες της Microsoft στερούνται εμπορικά μιας βιώσιμης εναλλακτικής λύσης για τα Windows» (Us v. Microsoft, 1999).

Κατά τη διάρκεια της δίκης, η κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι η Microsoft συνιστούσε μονοπώλιο στη σχετική αγορά που αφορά στα Intel-συμβατά λειτουργικά συστήματα προσωπικών υπολογιστών. Η κυβέρνηση ακόμη υποστήριξε ότι οι αγοραστές προσωπικών υπολογιστών που είναι συμβατοί με Intel δεν έχουν υποκατάστατα προϊόντα και ότι το μερίδιο αγοράς της Microsoft στη συγκεκριμένη αγορά είναι 90% ή και περισσότερο τα τελευταία χρόνια (Παράρτημα, Πειστήριο 1).

Ο δικαστής υποστήριξε επίσης ότι ένα άλλο λειτουργικό σύστημα θα ήταν απίθανο να εκτοπίσει τα Windows άμεσα λόγω του φαινομένου που ονομάστηκε το "οικονομίες δικτύου" (network effect), σύμφωνα με το οποίο η ζήτηση για ένα προϊόν αυξάνεται ανάλογα με τον αριθμό των άλλων χρηστών του προϊόντος ή με τον αριθμό συμπληρωματικών προϊόντων και υπηρεσιών για το προϊόν αυτό. Ένα λειτουργικό σύστημα δεν μπορεί να τύχει ευρείας αποδοχής μέχρι να διαθέτει ένα μεγάλο σύνολο εφαρμογών. Αυτό οφείλεται κυρίως στα μεταβαλλόμενα κόστη αλλά και την επιθυμία των καταναλωτών για μια ποικιλία εφαρμογών. Όμως, λόγω των οικονομιών κλίμακας και του κόστους ανάπτυξης λογισμικού, οι προγραμματιστές εφαρμογών δεν θέλουν να γράψουν σε ένα λειτουργικό σύστημα, αν δεν υπάρξει μια μεγάλη βάση χρηστών. Η κυβέρνηση χαρακτήρισε αυτό το πρόβλημα ως "φραγμοί εισόδου που αφορούν στις εφαρμογές" (applications barrier to entry).

Ειδικότερα, η καταναλωτική ζήτηση για τα Windows απολαμβάνει αυτό που ονομάστηκε αποτέλεσμα των οικονομιών δικτύου. Το γεγονός ότι υπάρχει ένα πλήθος ανθρώπων που χρησιμοποιούν τα Windows καθιστά το προϊόν πιο ελκυστικό για τους καταναλωτές. Η μεγάλη εγκατεστημένη βάση προσελκύει τους εταιρικούς πελάτες που θέλουν να χρησιμοποιούν ένα λειτουργικό σύστημα που οι νέοι υπάλληλοι είναι ήδη πιθανό να γνωρίζουν πώς να το χρησιμοποιούν, και ελκύει τους ακαδημαϊκούς καταναλωτές που θέλουν να χρησιμοποιούν λογισμικό που θα τους επιτρέψει να μοιράζονται αρχεία εύκολα με συναδέλφους σε άλλα ιδρύματα. Ο κύριος λόγος που η

ζήτηση για τα Windows δέχεται τις θετικές επιδράσεις του δικτύου, ωστόσο, είναι ότι το μέγεθος της βάσης των χρηστών των Windows ωθεί τους ανεξάρτητους πωλητές λογισμικού να γράψουν εφαρμογές πρώτα και κύρια για τα Windows, εξασφαλίζοντας έτσι ένα μεγάλο κορμό εφαρμογών από τις οποίες οι καταναλωτές μπορούν να επιλέξουν. Η ύπαρξη ενός μεγάλου κορμού εφαρμογών κατ' αυτόν τον τρόπο ενισχύει τη ζήτηση για τα Windows και τη δεσπόζουσα θέση της Microsoft και διαιωνίζει τα κίνητρα για να δημιουργηθούν εφαρμογές κυρίως για τα Windows. Αυτός ο κύκλος συχνά αναφέρεται ως "θετικός κύκλος επανατροφοδότησης" (positive feedback loop) (Us v. Microsoft, 1999).

Μάλιστα η αδυναμία της IBM να κερδίσει ευρεία υποστήριξη για το πρόγραμμα OS/2 καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο η τεράστια εγκατεστημένη βάση των Windows καθιστά απαγορευτική από άποψη κόστους την απόπειρα να προκαλέσει κάποιος τα Windows. Η IBM δαπάνησε δεκάδες εκατομμύρια δολάρια σε μια προσπάθεια να πείσει τους ανεξάρτητους πωλητές λογισμικών να αναπτύξουν εφαρμογές για το λειτουργικό σύστημα OS/2. Παρά τις προσπάθειες αυτές, η IBM κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν θα αποκτούσε αρκετό μερίδιο αγοράς και στράφηκε σε στοχευμένες, μικρότερες (niche) αγορές, κυρίως τράπεζες.

V.iv Τα κύρια επιχειρήματα υπέρ και κατά της Microsoft

Ας εξετάσουμε, όμως, αναλυτικά τα επιχειρήματα των δύο πλευρών σχετικά με την εκτίμηση της δύναμης της Microsoft στην αγορά λειτουργικών συστημάτων.

Κατά την εκδίκαση της υπόθεσης, ο καθηγητής Richard Schmalensee, επικεφαλής των οικονομικών εμπειρογνομόνων της Microsoft στη δίκη, αντίτεινε ότι ο ανταγωνισμός στην αγορά προσωπικών υπολογιστών λογισμικού ήταν μεταξύ των «πλατφόρμων», και όχι των λειτουργικών συστημάτων. Μια πλατφόρμα είναι ένα σύνολο λογισμικών διεπαφών πάνω στο οποίο οι προγραμματιστές μπορούν να γράψουν εφαρμογές, όπως υπολογιστικά φύλλα ή schedulers. Οι πλατφόρμες περιλαμβάνουν λειτουργικά συστήματα όπως το Mac OS, Sun Solaris και Linux, καθώς και διάφορες μορφές middleware που συμπεριλαμβάνουν λογισμικό Web server / browser, όπως το Lotus Notes, και το Java Sun, που είναι οι ενδιάμεσοι μεταξύ των λειτουργικών

συστημάτων και εφαρμογών γραφείου. Ο Schmalensee υποστήριξε ότι η Microsoft αντιμετωπίζει σημαντικό ανταγωνισμό από τις υφιστάμενες και μελλοντικές πλατφόρμες λογισμικού, κάθε μία εκ των οποίων θα μπορούσε να αναδειχθεί ως το νέο πρότυπο για την επιφάνεια εργασίας υπολογιστών.

Ο Schmalensee υποστήριξε επίσης ότι στην αγορά υψηλής τεχνολογίας τα παραδοσιακά μεγέθη μεριδίου αγοράς παρέχουν παραπλανητικές εκτιμήσεις του βαθμού ανταγωνισμού. Αγορές που είναι εξαρτημένες από τις επιπτώσεις του διαδικτύου, την τεχνολογική πρόοδο και οικονομίες κλίμακας κατά την παραγωγή μπορούν να παρουσιάσουν μια καταστροφική εισόδο, δυνάμει της οποίας ένα προϊόν κυριαρχεί σε μια αγορά ωστόσο παρουσιαστεί ένα άλλο προϊόν επαρκώς ανώτερο και αποδειχτεί το νέο τεχνολογικό όχημα. Ο ανταγωνισμός σε τέτοιες αγορές μπορεί να λάβει τη μορφή επικράτησης μιας εταιρείας στην αγορά — ανταγωνισμός για την αγορά και όχι ανταγωνισμός εντός της αγοράς. Συνεπώς, η αγορά λογισμικού υπολογιστών είναι δυνατό να χαρακτηρίζεται από διαδοχικά προσωρινά μονοπώλια (αν και πολλαπλές επιχειρήσεις μπορούν να ευημερούν ταυτόχρονα αν υπάρχει έντονη διαφοροποίηση των προϊόντων ή συμφωνία για αμοιβαία προμήθεια όταν τα προϊόντα είναι συμβατά).

Σε μεγάλο βαθμό η κυβέρνηση και η Microsoft συμφώνησαν για το ενδεχόμενο μιας τεχνολογικής αλλαγής ή μιας καταστροφικής εισόδου στη βιομηχανία του λογισμικού. Ωστόσο, η κυβέρνηση υποστήριξε ότι η Microsoft διατήρησε τη μονοπωλιακή της θέση χρησιμοποιώντας τακτικές αποκλεισμού και επιθετική συμπεριφορά για να στήσει φραγμούς σε ανταγωνιστές, ενώ η Microsoft ισχυρίστηκε ότι απλώς ανταγωνιζόταν αντιμετωπίζοντας τις τεράστιες δυνάμεις της αλλαγής στον κλάδο (Gilbert et al. 2001).

Βασικά, η θεμελιώδης διαφορά μεταξύ της κυβέρνησης και της Microsoft σχετικά με τη δύναμη της τελευταίας ήταν ότι η κυβέρνηση θεωρούσε τη Microsoft ως μονοπώλιο με περιορισμένο δυνητικό ανταγωνισμό από άλλες πλατφόρμες. Αντίθετα, η Microsoft έβλεπε την αγορά ήδη ενισχυμένη με σημαντικό πραγματικό ανταγωνισμό. Γίνεται σαφές ότι λόγω των οικονομιών δικτύου και των φραγμών εισόδου στις εφαρμογές η Microsoft πραγματικά κατείχε ισχυρή δύναμη στην αγορά (Gilbert et al. 2001). Αυτό το συμπέρασμα όμως από μόνο του δεν αποδεικνύει ότι η Microsoft χρησιμοποίησε τη δύναμή της εις βάρος των καταναλωτών. Άλλωστε, όπως αναφέρθηκε η κατοχή

δεσπόζουσας θέσης από μόνη της δε διώκεται, εξάλλου δε θα ήταν και οικονομικά λογικό κάτι τέτοιο.

Ένα άλλο σημαντικό κομμάτι της θέσης της κυβέρνησης αφορούσε τους φραγμούς εισόδου που αφορούν στις εφαρμογές σε σχέση με τις πράξεις της Microsoft έναντι των προγραμμάτων περιήγησης και Java. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, η Microsoft είχε ισχυρά κίνητρα για να εργαστεί σκληρά για να προστατεύσει αυτούς τους φραγμούς διασφαλίζοντας ότι τα άλλα λειτουργικά συστήματα δεν θα μπορούσαν να μοιραστούν ένα κοινό σύνολο εφαρμογών μέσω του middleware. Ο λόγος που το middleware, όπως το Java ή ένα πρόγραμμα περιήγησης ιστού όπως ο Netscape, συνιστά απειλή μεγαλύτερη από ένα άλλο λειτουργικό σύστημα είναι ο εξής: Εάν ένας χρήστης επιλέξει ένα λειτουργικό σύστημα διαφορετικό από τα Windows, θα πρέπει να παραιτηθεί από μια μεγάλη βάση εφαρμογών των Windows. Έτσι, ένα νεοεισερχόμενο λειτουργικό σύστημα θα πρέπει είτε να προσφέρεται σε πολύ χαμηλή τιμή είτε να έχει επιβαρυνθεί να μεγάλα έξοδα για να αναπτύξει (ή να επιδοτήσει) ένα ευρύ φάσμα εφαρμογών για ένα πρόγραμμα που ακόμη δεν έχει αποκτήσει μια μεγάλη βάση χρηστών. Στην περίπτωση όμως ενός middleware “γραμμένου” πάνω στα Windows δεν θα υπήρχε τέτοιο πρόβλημα. Οι χρήστες θα μπορούσαν να υιοθετήσουν το middleware και να εξακολουθούν να κάνουν χρήση των εφαρμογών που “τρέχουν” μόνο στα Windows. Ως εκ τούτου, το middleware ως ένα προϊόν που θα προσέφερε νέες δυνατότητες σε μια μεγάλη βάση χρηστών, θα μπορούσε δυνητικά να γίνει ευρέως αποδεκτό γεγονός που θα το καθιστούσε ελκυστικό για την εγγραφή εφαρμογών. Εάν γινόταν κάτι τέτοιο, οι νέες εφαρμογές θα ήταν ανεξάρτητες από το λειτουργικό πρόγραμμα και στη συγκεκριμένη περίπτωση με τα Windows.

Σύμφωνα με τα παραπάνω η Microsoft είχε τη δύναμη και ισχυρά κίνητρα για να εξουδετερώσει τον ανταγωνισμό από όπου κι αν προερχόταν. Αυτό το οποίο παραμένει να προσδιοριστεί είναι εάν χρησιμοποίησε αθέμιτα μέσα για να πετύχει το σκοπό της.

Η κυβέρνηση κατηγορήσε τη Microsoft για δύο είδη συμπεριφοράς που εξασθένησαν τον ανταγωνισμό και ζημίωσαν τους καταναλωτές: την πρακτική του αποκλεισμού και διάφορους τύπους επιθετικής συμπεριφοράς.

Η τακτική του αποκλεισμού συνίσταται στην άρνηση πρόσβασης στους ανταγωνιστές σε κάποια πηγή ή σε ένα σύνολο καταναλωτών, με σκοπό να αυξήσουν τα

κόστη των ανταγωνιστών και να αποδυναμώσουν την ανταγωνιστική τους ικανότητα. Συγκεκριμένα, το Υπουργείο Δικαιοσύνης κατηγόρησε τη Microsoft ότι μέσω αποκλειστικών συμβολαίων αποπειράθηκε να αποκλείσει τους ανταγωνιστές της (Us v. Microsoft, 1998). Ένα σύνολο συμφωνιών αφορούσε τους φορείς παροχής υπηρεσιών Internet, όπως την America Online και την AT&T WorldNet, με τους οποίους συμφώνησε να εγκαταστήσει στο λειτουργικό της σύστημα ένα χαρακτηριστικό που θα καθιστούσε πιο εύκολο για τους χρήστες να εγκαταστήσουν ένα λογαριασμό για παροχή ίντερνετ, υπό τον όρο να μην παρέχεται στους συνδρομητές τους η δυνατότητα επιλογής περιηγητή ιστού. Ένα δεύτερο πλέγμα συμφωνιών έγινε με τους κατασκευαστές προσωπικών υπολογιστών, σύμφωνα με το οποίο οι κατασκευαστές δεν μπορούσαν ούτε να άρουν το εικονίδιο του Internet Explorer από την επιφάνεια εργασίας αλλά ούτε και να προβάλουν ανταγωνιστικό περιηγητή περισσότερο από τον IE. Τέλος, σε ένα τρίτο σύνολο συμφωνιών, η Microsoft παρείχε στους παρόχους Internet προνομιακή και χωρίς κόστος τοποθέτηση του IE στη “γραμμή καναλιών” ως αντάλλαγμα για τη συμφωνία τους να προωθούν τον IE ως πρόγραμμα πλοήγησης ιστού, να μην επιδεικνύουν την προτίμηση τους για τον Netscape ή να προσαρμόζουν το περιεχόμενό τους ώστε να εμφανίζεται πιο ελκυστικό όταν χρησιμοποιείται ο IE. Το ερώτημα που τέθηκε είναι αν η Microsoft χρησιμοποίησε τη δύναμή της σε συνδυασμό με αυτές τις συμφωνίες – πρακτικές εις βάρος των καταναλωτών. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, αποδείχτηκε ότι οι συγκεκριμένες συμφωνίες είχαν ως στόχο να φέρουν σε μειονεκτική θέση τους ανταγωνιστές και κυρίως τον Netscape Navigator.

Η επιθετική συμπεριφορά συνήθως περιλαμβάνει ένα αρχικό στάδιο, κατά το οποίο μια εταιρεία προσφέρει ένα προϊόν σε χαμηλή τιμή χωρίς κέρδος ως μέσο για την εξοβελισμό των ανταγωνιστών από την αγορά και να διευκολυνθεί η μεταγενέστερη χειραγώγηση της αγοράς του (Gilbert et al. 2001). Η πρώτη τακτική ήταν η τιμολόγηση του Internet Explorer κάτω του κόστους. Η Microsoft παρείχε δωρεάν τον Internet Explorer και κατέβαλε ένα ποσό στην Apple για να χρησιμοποιεί το πρόγραμμα περιήγησης. Η κυβέρνηση υποστήριξε ότι οι ενέργειες της Microsoft ήταν επιθετικές (predatory), καθώς θα ήταν επικερδείς μόνο από τα οφέλη που θα προέκυπταν από την εξάλειψη του ανταγωνισμού. Στη δίκη, το Υπουργείο δικαιοσύνης επέδειξε στοιχεία που αποδείκνυαν ότι στόχος της εταιρείας ήταν ο περιορισμός των πωλήσεων του Netscape.

Η εσωτερική ηλεκτρονική αλληλογραφία των στελεχών της Microsoft το αποδείκνυε. Η κυβέρνηση έδειξε επίσης ότι η Microsoft είχε διεξάγει μελέτη όσον αφορά τις επιπτώσεις στα έσοδα του Netscape αν παρείχε τον Internet Explorer δωρεάν¹ και ο St. McGeady, πρόεδρος της Intel, κατέθεσε ότι ο Paul Maritz (ανώτερος εκτελεστικός διευθυντής της Microsoft) τον ενημέρωσε ότι η στρατηγική της Microsoft για το Internet ήταν « να διακόψει την παροχή οξυγόνου για το Netscape Navigator... και παρέχοντας δωρεάν browsers η Microsoft θα ανέκοπτε το Netscape από το να απογειωθεί...» (Chandrasekaran, 1998).

Στα πλαίσια της επιθετικής της συμπεριφοράς, η Microsoft χρησιμοποίησε ρήτρες δέσμευσης και δεσμευμένης πώλησης (Tying and bundling). Για την κυβέρνηση, η "ενσωμάτωση" του Internet Explorer με τα Windows 95 καθώς και τις νεότερες εκδόσεις του λειτουργικού συστήματος ήταν κάπως διαφορετική από τις συμβατική δεσμευμένη πώληση επιμέρους προϊόντων. Η κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι η Microsoft δέσμευσε το λειτουργικό της σύστημα (Windows) και τον browser I.E. ως έναν τρόπο για να προστατεύσει το υπάρχον μονοπώλιο της στο λειτουργικό σύστημα εμποδίζοντας έτσι τον Netscape Navigator από το να αναδειχθεί σε μια ανταγωνιστική πλατφόρμα. Το ζήτημα στην υπόθεση δεν ήταν ότι η Microsoft προσέφερε ένα ολοκληρωμένο προϊόν το οποίο περιελάμβανε τον Internet Explorer μαζί με τα Windows, αλλά το ότι η Microsoft αρνιόταν να προσφέρει στους πελάτες τα Windows χωρίς το πρόγραμμα περιήγησης I.E. (Fisher και Rubinfeld, 2000). Σύμφωνα με τη θεωρία της κυβέρνησης η συγκεκριμένη δεσμευμένη πώληση ήταν τακτική εξόντωσης και όχι αποκλεισμού. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι οι καταναλωτές με εγκατεστημένο τον Internet Explorer είχαν τη δυνατότητα παράλληλα να εγκαταστήσουν και να χρησιμοποιήσουν τον Netscape, εφόσον το επιθυμούσαν.

V.v Έβλαψε η Microsoft τους καταναλωτές;

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στη δίκη, η Microsoft αποσκοπούσε με τις πρακτικές που εφάρμοσε στην εξουδετέρωση του ανταγωνισμού και της απειλής που συνιστούσαν ο Netscape Navigator με τη γλώσσα Java. Η ιστορία έδειξε ότι το

κατάφερε. Σύμφωνα με το πειστήριο 5 που παρουσίασε η κυβέρνηση στη δίκη, το μερίδιο αγοράς του Internet Explorer από 20% που ήταν τον Ιανουάριο του 1997 ανέβηκε κατά 30% , αγγίζοντας το 50% της αγοράς τον Αύγουστο του 1998. Αντίστοιχα το μερίδιο αγοράς τον Ιανουάριο του '97 του Netscape Navigator ήταν 76% ενώ τον Αύγουστο του '98 έπεσε στο 50%. Το μερίδιο αγοράς το τελευταίο τρίμηνο του 2008 του Netscape Navigator κυμάνθηκε στα 0.52% και του Internet Explorer στα 69.80% (Wikipedia, 2008).

Η βάση του αντιμονοπωλιακού νόμων στις Η.Π.Α. έγκειται στην προστασία του ανταγωνισμού και κατ' επέκταση των καταναλωτών, όχι των ανταγωνιστών, γιατί οι ανταγωνιστές μπορεί να είναι θύματα ενός υγιούς ανταγωνισμού που λειτουργεί προς όφελος των καταναλωτών. Επομένως, το ερώτημα που τίθεται είναι αν η συμπεριφορά της Microsoft έβλαψε τον ανταγωνισμό και τους καταναλωτές. Έβλαψε, λοιπόν, η Microsoft με την πολιτική που εφάρμοσε όσον αφορά στον Internet Explorer τους καταναλωτές με την έννοια ότι περιόρισε τις επιλογές και την ποιότητα των προϊόντων σε συνδυασμό με χαμηλές τιμές;

Η εκτίμηση μιας τέτοιας συμπεριφοράς είναι αρκετά δύσκολη στην πράξη και δεν είναι δυνατό να συνάγει κανείς ασφαλή συμπεράσματα. Κυρίως επειδή πρόκειται για μια αγορά που υπόκειται στην τεχνολογική πρόοδο και σε ότι αυτό συνεπάγεται και το σενάριο μιας καταστροφικής εισόδου στην αγορά είναι αρκετά πιθανό. Η αιχμή του δόρατος επιχειρημάτων της κυβέρνησης κατά της Microsoft ήταν ότι μακροπρόθεσμα οι καταναλωτές θα βλάπτονταν από τον μειωμένο ανταγωνισμό τόσο στην αγορά των λειτουργικών προγραμμάτων όσο και στην αγορά προγραμμάτων περιήγησης στο ίντερνετ. Ο περιορισμός του ανταγωνισμού θα οδηγούσε μακροπρόθεσμα σε υψηλότερες τιμές, μείωση των επενδύσεων στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης και μειωμένη ποιότητα των προϊόντων. Στις Η.Π.Α. άνοιξε και ένας κύκλος δημόσιων συζητήσεων και αντιδράσεων σχετικά με την υπόθεση αυτή και μάλιστα 240 οικονομολόγοι (1999) εξέφρασαν την αντίδρασή τους για τη δίωξη της Microsoft με μία ανοιχτή επιστολή προς τον πρόεδρο Κλίντον υποστηρίζοντας ότι οι καταναλωτές στον τομέα της υψηλής τεχνολογίας απολαμβάνουν τη μείωση των τιμών, υψηλή παραγωγικότητα και μια καταπληκτική ποικιλία νέων προϊόντων και καινοτομιών.

Κάνοντας μια εκτίμηση της εξέλιξης της αγοράς δέκα χρόνια αργότερα μπορούμε να διατυπώσουμε τα εξής.

Έστω, λοιπόν, ότι η πρόθεση της Microsoft ήταν να διατηρήσει τη δύναμή της στην αγορά των λειτουργικών συστημάτων και να κυριαρχήσει στην αγορά των προγραμμάτων περιήγησης στο ίντερνετ. Σίγουρα το πέτυχε. Στην αγορά των λειτουργικών συστημάτων αποτελεί μονοπώλιο με μερίδιο αγοράς παγκοσμίως $\approx 90\%+$ ενώ ο κίνδυνος από την πλατφόρμα Netscape/Java έχει εξαφανιστεί ολοσχερώς.

Εικόνα 4. Τα μερίδια αγοράς των λειτουργικών προγραμμάτων για το 2008

Source	Date	Microsoft Windows				Mac OS	Linux
		XP	Vista	2000	All versions		
W3 Schools	December 2008	71.40%	15.60%	1.70%	90.50%	5.30%	3.80%
Net Applications	December 2008	65.22%	21.12%	1.47%	88.68%	9.63%	0.85%
W3 Counter	December 2008	72.17%	13.44%	2.12%	89.18%	5.24%	2.13%
XITI Monitor	August 2008	71.22%	18.99%	1.56%	93.61%	4.10%	1.16%
OneStat	December 2008	72.02%	21.16%	0.54%	93.72%	3.66%	0.47%
Median	December 2008	71.40%	18.99%	1.56%	90.50%	5.24%	1.16%

Στην αγορά των προγραμμάτων περιήγησης τα πράγματα ίσως διαμορφώθηκαν αλλιώς. Τα προγράμματα περιήγησης στο ίντερνετ διατίθενται δωρεάν και η Microsoft με τον Internet Explorer κυριαρχεί στην αγορά με μερίδιο 72.7% (μέσος όρος)για το 2008. Αντίστοιχα ο Netscape Navigator έχει μερίδιο 0.52% ενώ ένα νέο πρόγραμμα αναδύεται ως σημαντικός παίκτης στην αγορά · ο Firefox, με μερίδιο αγοράς το α' τρίμηνο του 2008 17.35% και το τελευταίο τρίμηνο 20.66% . Αντίστοιχα, ο Internet Explorer σημείωσε μια πτώση 5.26% για το 2008. Ο Firefox είναι ένα ελεύθερο λογισμικό ανοιχτού κώδικα περιήγησης (που σημαίνει ότι είναι ελεύθερα διαθέσιμο μαζί με τον πηγαίο κώδικά του, γεγονός που επιτρέπει στον καθένα να το προσαρμόσει όπως θέλει και να το βελτιώσει) και που προέρχεται από τη Netscape. Το 1998 δημιουργήθηκε μία άτυπη ομάδα με το όνομα Mozilla Organization που χρηματοδοτήθηκε από τη Netscape για την ανάπτυξη του Netscape 5. Επειδή όμως ο κώδικας επικοινωνίας του είχε απαξιωθεί, αναπτύχθηκε ένας νέος πηγαίος κώδικας στον οποίο βασίστηκαν ο Mozilla και ο Netscape 6.

Εικόνα 5. Τα μερίδια αγοράς των τελευταίων ετών των προγραμμάτων πλοήγησης

Net Applications

Global usage share data from: [Net Applications](#)

Date	Internet Explorer	Netscape	Mozilla	Firefox	Opera	Safari	Chrome	Source
2008 Q4	69.80% ▼	0.52% ▼	0.08% ▼	20.66% ▲	0.72% ▲	7.18% ▲	0.87% ▲	Q4 2008
2008 Q3	72.22%	0.68%	0.09%	19.48%	0.71%	6.39%	0.26%	Q3 2008
2008 Q2	73.81%	0.62%	0.11%	18.43%	0.71%	6.14%		Q2 2008
2008 Q1	75.06%	0.62%	0.33%	17.35%	0.67%	5.78%		Q1 2008
2007 Q4	77.37%	0.64%	0.09%	15.84%	0.62%	5.24%		Q4 2007
2007 Q3	78.85%	0.76%	0.11%	14.69%	0.51%	4.80%		Q3 2007
2007 Q2	78.76%	0.83%	0.15%	14.92%	0.46%	4.66%		Q2 2007
2007 Q1	79.38%	0.77%	0.19%	14.35%	0.50%	4.70%		Q1 2007
2006 Q4	80.69%	0.86%	0.23%	13.50%	0.56%	4.06%		Q4 2006
2006 Q3	82.88%	0.88%	0.26%	11.89%	0.62%	3.30%		Q3 2006
2006 Q2	84.03%	0.98%	0.32%	10.67%	0.57%	3.25%		Q2 2006
2006 Q1	85.01%	1.09%	0.36%	9.77%	0.53%	3.10%		Q1 2006
2005 Q4	85.88%	1.25%	0.43%	9.00%	0.54%	2.80%		Q4 2005
2005 Q3	86.74%	1.92%	0.48%	7.97%	0.55%	2.24%		Q3 2005
2005 Q2	87.24%	1.62%	0.59%	8.08%	0.52%	1.89%		Q2 2005
2005 Q1	89.02%	1.89%	0.67%	6.17%	0.49%	1.70%		Q1 2005
2004 Q4	91.35%	2.09%	0.80%	3.66%	0.51%	1.50%		Q4 2004

Έτσι, η Microsoft κατάφερε να εξοβελίσει το Netscape αλλά δεν κατάφερε να εξοντώσει τον ανταγωνισμό, και μάλιστα από ένα πρόγραμμα που προέρχεται από τον παλαιότερο ανταγωνιστή της.

Από την πλευρά των καταναλωτών, η αλήθεια είναι ότι άμεσα επωφελήθηκαν από την πρακτική της Microsoft αφενός επειδή προμηθεύτηκαν δωρεάν ένα πρόγραμμα περιήγησης αφετέρου γιατί τα προγράμματα περιήγησης έκτοτε τα προμηθεύονται δωρεάν. Στον τομέα όμως των λειτουργικών συστημάτων, δεν υπάρχει κάποιος σοβαρός ανταγωνιστής. Επομένως, η απάντηση στο ερώτημα αν η συμπεριφορά της Microsoft έβλαψε τους καταναλωτές είναι διφορούμενη.

V.iv Ευρωπαϊκή Ένωση εναντίον Microsoft

Παράλληλα με το δικαστικό αγώνα που αντιμετώπιζε η Microsoft στις Ηνωμένες Πολιτείες, ξεκίνησε μια διαμάχη με τη Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Τον Φεβρουάριο του 2000 η Επιτροπή κίνησε διαδικασία έρευνας προκειμένου να διαπιστωθεί αν η Microsoft συνέδεσε παράνομα το προϊόν Media Player με το λειτουργικό σύστημα Microsoft Windows. Η διαδικασία που ακολουθείται στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρκετά διαφορετική από τις Η.Π.Α. αν και η υπόθεση ήταν παρόμοια.

Την 1^η Αυγούστου του 2000 η Επιτροπή απηύθυνε την 1^η Κοινοποίηση Αιτιάσεων (E.E. κατά Microsoft, 2000, IP/00/906) με πρωτοβουλία του κυρίου Μάριου Μόντι -του τότε αρμόδιου επιτρόπου για θέματα ανταγωνισμού- σύμφωνα με την οποία διατυπώνονταν κατηγορίες για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης στην αγορά των λειτουργικών συστημάτων μοχλεύοντας αυτήν τη δύναμη στην αγορά λογισμικών διακομιστή (E.E. κατά Microsoft, 2000, IP/00/906). Η επιτροπή κινήθηκε εναντίον της Microsoft έπειτα από καταγγελία της Sun Microsystems τον Δεκέμβριο του 1998 ότι έκρυψε παράνομα πληροφορίες τεχνικής φύσεως απαραίτητες για τους σκοπούς της διαλειτουργικότητας.

Οι περισσότεροι υπολογιστές είναι ενταγμένοι σε δίκτυα τα οποία ελέγχονται από τους διακομιστές (servers). Η διαλειτουργικότητα, η ικανότητα δηλαδή των Η/Υ να επικοινωνούν με το διαμετακομιστή, είναι η βάση για το δίκτυο των υπολογιστών. Η διαλειτουργικότητα μπορεί να λειτουργήσει μόνο αν τα λειτουργικά συστήματα που “τρέχουν” στους υπολογιστές και τους διακομιστές επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω συνδέσμων (links) ή διεπαφών (interfaces). Για να είναι σε θέση οι ανταγωνιστές της Microsoft να αναπτύξουν διακομιστές λειτουργικών συστημάτων συμβατούς με τα Windows (που κυριαρχούν στην αγορά) είναι απαραίτητες κάποιες τεχνικές πληροφορίες και ακόμη, κάποια μέρη του πηγαίου κώδικα των Windows. Συνεπώς, είναι ευνόητο ότι με τη Microsoft να κυριαρχεί στην αγορά και χωρίς διαλειτουργικότητα, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές θα πρέπει να χρησιμοποιούν το διακομιστή των Windows.

Η έρευνα της Επιτροπής έδειξε ότι η μη αποκάλυψη των πληροφοριών εκ μέρους της Microsoft αποτελούσε μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής που αποσκοπούσε στον αποκλεισμό των άλλων ανταγωνιστών από την αγορά αυτή. Με αυτόν τον τρόπο οι άλλοι ανταγωνιστές της περιέρχονταν σε υποδεέστερη θέση, μεταξύ άλλων, από πλευράς αξιοπιστίας, ασφάλειας και ταχύτητας, πράγμα που εξασφάλιζε την επιτυχία της Microsoft στην αγορά αυτή. Η συντριπτική πλειοψηφία των πελατών πληροφορήσε την Επιτροπή ότι η μη αποκάλυψη εκ μέρους της Microsoft των πληροφοριών διεπαφής μετέβαλε με τεχνητό τρόπο την επιλογή τους υπέρ των προϊόντων εξυπηρετητή της Microsoft. Μάλιστα σε σχετικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν, η ίδια η Microsoft επιβεβαίωσε τη σύνδεση που υπήρχε μεταξύ του πλεονεκτήματος διαλειτουργικότητας που διατηρούσε η Microsoft για τα προϊόντα της και των αυξανόμενων μεριδίων της στην αγορά.

Στις 30 Αυγούστου του 2001 (E.E. κατά Microsoft, 2001, IP/01/1232) η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απηύθυνε 2η Κοινοποίηση Αιτιάσεων σύμφωνα με την οποία α) επιβεβαίωνε και επέκτεινε τις αιτιάσεις διαλειτουργικότητας όσον αφορά στα Windows 2000 και β) υποστήριξε ότι η Microsoft συνέδεσε αντί-ανταγωνιστικά το προϊόν Media Player με το λειτουργικό σύστημα Windows.

Στις 06/08/2003 (E.E. κατά Microsoft, 2003, IP/03/1150) με βάση τα στοιχεία που συνέλεξε, η Επιτροπή απέστειλε στην Microsoft 3η Κοινοποίηση Αιτιάσεων επιβεβαιώνοντας τις αιτιάσεις των προηγούμενων δύο. Η Microsoft απαντά στις αιτιάσεις και αιτείται Προφορικής Ακρόασης, η οποία λαμβάνει χώρα στις 12-14 Νοέμβριου του 2003.

Στις 24/03/2004 εκδίδεται η Απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής (E.E. κατά Microsoft, 2004, IP/04/382) σύμφωνα με την οποία: «Μετά από πενταετή έρευνα, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Microsoft Corporation παραβίασε τη νομοθεσία ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκμεταλλεζόμενη τη σχεδόν μονοπωλιακή θέση της στην αγορά λειτουργικών συστημάτων για προσωπικούς υπολογιστές για να περιορίσει τον ανταγωνισμό στις αγορές λειτουργικών συστημάτων υπηρεσιών εξυπηρετητή ομάδας εργαζομένων και αναπαραγωγών μέσων (media player). Δεδομένου ότι η παράνομη συμπεριφορά της εταιρείας συνεχίζεται, η Επιτροπή διέταξε τη Microsoft να γνωστοποιήσει στους ανταγωνιστές της, εντός 120 ημερών, πληροφορίες

για τις διεπαφές που απαιτούνται έτσι ώστε τα προϊόντα τους να είναι σε θέση να "συνομιλούν" με τα ευρύτατα διαδεδομένα λειτουργικά συστήματα Windows. Επίσης, ζητείται από τη Microsoft να προτείνει, εντός 90 ημερών, μια έκδοση του λειτουργικού συστήματος Windows που δεν θα περιλαμβάνει τον αναπαραγωγό μέσων Windows (Windows Media Player- WMP) σε κατασκευαστές προσωπικών υπολογιστών (και στους τελικούς χρήστες). Επιπλέον, επιβάλλεται στη Microsoft πρόστιμο ύψους 497 εκατ. ευρώ για την κατάχρηση της ισχύος της στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης ».

«Οι εταιρείες με δεσπίζουσα θέση έχουν ιδιαίτερη ευθύνη να εξασφαλίζουν ότι ο τρόπος άσκησης των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων δεν παρακωλύει τον ανταγωνισμό που στηρίζεται στην αξία και δεν αποβαίνει εις βάρος των καταναλωτών και της καινοτομίας» δήλωσε ο αρμόδιος για τον ανταγωνισμό Επίτροπος Mario Monti. Επίσης πρόσθεσε ότι «η σημερινή απόφαση αποκαθιστά τις συνθήκες δίκαιου ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές και καθορίζει σαφείς αρχές για την μελλοντική συμπεριφορά μιας εταιρείας με ιδιαίτερα ισχυρή δεσπίζουσα θέση» (2004).

Για να αποκατασταθούν οι κανόνες δικαίου, η Επιτροπή επέβαλε τα εξής διορθωτικά μέτρα:

Όσον αφορά τη διαλειτουργικότητα, η Microsoft θα πρέπει, εντός 120 ημερών, να αποκαλύψει πλήρεις και ακριβείς πληροφορίες για τις διεπαφές Windows οι οποίες θα επιτρέψουν την πλήρη διαλειτουργικότητα μεταξύ των εξυπηρετητών ομάδων εργαζομένων που δεν χρησιμοποιούν λογισμικό Microsoft και των προσωπικών υπολογιστών και εξυπηρετητών Windows. Αυτό θα επιτρέψει στους ανταγωνιστές να αναπτύξουν προϊόντα τα οποία μπορούν να ανταγωνιστούν με ισότιμους όρους στην αγορά λειτουργικών συστημάτων εξυπηρετητή ομάδας εργαζομένων. Οι γνωστοποιούμενες πληροφορίες που πρέπει να ενημερώνονται κάθε φορά που η Microsoft παρουσιάζει στην αγορά νέες εκδόσεις των σχετικών προϊόντων της.

Στο βαθμό που ορισμένες πληροφορίες διεπαφών ενδέχεται να προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, η Microsoft θα έχει το δικαίωμα να εισπράξει εύλογη αμοιβή. Η γνωστοποίηση αυτή αφορά μόνο τις πληροφορίες για τις διεπαφές, και όχι τον κώδικα πηγής Windows, δεδομένου ότι αυτός δεν είναι απαραίτητος για την ανάπτυξη διαλειτουργικών προϊόντων.

Όσον αφορά τη σύνδεση των πωλήσεων, η Microsoft οφείλει, εντός 90 ημερών, να προτείνει σε κατασκευαστές προσωπικών υπολογιστών μια έκδοση του λειτουργικού συστήματος Windows για Π.Υ. πελάτη που δεν θα περιλαμβάνει τον WMP. Αυτό το διορθωτικό μέτρο για τον τερματισμό της σύνδεσης των πωλήσεων δεν σημαίνει ότι οι καταναλωτές θα αποκτούν Π.Υ. και λειτουργικά συστήματα χωρίς αναπαραγωγούς μέσων. Οι περισσότεροι καταναλωτές αγοράζουν Π.Υ. από κατασκευαστή προσωπικών υπολογιστών που έχει ήδη συνδέσει για λογαριασμό τους ένα λειτουργικό σύστημα και ένα αναπαραγωγό μέσων. Χάρη στο διορθωτικό μέσο της Επιτροπής, η σύνθεση αυτών των ομαδοποιημένων πωλήσεων θα αντικατοπτρίζει τις επιλογές των καταναλωτών, και όχι τους όρους που επιβάλλει η Microsoft.

Η Microsoft διατηρεί το δικαίωμα να προσφέρει έκδοση των λειτουργικών συστημάτων Windows με Windows Media Player στους πελάτες. Ωστόσο, η Microsoft δεν θα πρέπει να χρησιμοποιεί οποιαδήποτε εμπορικά, τεχνολογικά ή συμβατικά μέσα που θα είχαν ως αποτέλεσμα να καταστεί λιγότερο ελκυστική ή αποδοτική η μη συνδεδεμένη έκδοση των Windows. Ειδικότερα, δεν θα πρέπει να παρέχει σε κατασκευαστές προσωπικών υπολογιστών έκπτωση υπό τον όρο να αγοράσουν το λογισμικό Windows μαζί με τον WMP.

Η Επιτροπή έκρινε ότι με τα διορθωτικά αυτά μέτρα θα σταματήσουν οι παραβιάσεις της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας και ότι τα μέτρα αυτά είναι αναλογικά και καθορίζουν σαφείς αρχές για τη μελλοντική συμπεριφορά της εταιρείας.

Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική και έγκαιρη συμμόρφωση με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή θα διορίσει έναν καταπιστευματοδόχο, ο οποίος, μεταξύ άλλων, θα ελέγχει εάν οι πληροφορίες σχετικά με τις διεπαφές που παρέχονται από τη Microsoft είναι πλήρεις και ακριβείς και αν οι δύο εκδόσεις των Windows είναι ισοδύναμες από άποψη απόδοσης. Τέλος, της επιβλήθηκε πρόστιμο €497.196.304,00.

Τον Ιούνιο του 2004 η Microsoft υποβάλλει έφεση αλλά πληρώνει το πρόστιμο και τον Ιανουάριο του 2005 κυκλοφορούν στην Ε.Ε. τα Windows χωρίς το Media Player και τον Ιούνιο του 2005 η Microsoft υπέβαλλε τις προτάσεις για την εφαρμογή των αντιμονοπωλιακών μέτρων. Τον Ιούλιο του 2006 η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο €280,5 εκατομμυρίων καθώς η Microsoft συνέχιζε να μη συμμορφώνεται με ορισμένες από τις υποχρεώσεις τις και τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου η Microsoft άσκησε έφεση, η οποία

απορρίφθηκε τον Σεπτέμβριο του 2007 από το Ευρωπαϊκό Πρωτοδικείο. Τον Φεβρουάριο του 2008 ο τομέας Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επέβαλε το πρόστιμο-ρεκόρ των €899 εκατομμυρίων στη Microsoft για τη μη συμμόρφωσή της στην απόφαση της Επιτροπής (Ε.Ε. κατά Microsoft, 2008, IP/08/318). Η αρμόδια επίτροπος Νίλι Κρος (2008) δήλωσε σχετικά « η Microsoft ήταν η πρώτη εταιρεία στα πενήντα χρόνια της πολιτικής ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οποία η επιτροπή επέβαλε πρόστιμο για μη συμμόρφωση με την αντιμονοπωλιακή απόφαση». Και συνέχισε « ελπίζω ότι η σημερινή απόφαση κλείνει ένα σκοτεινό κεφάλαιο στην ιστορία της Microsoft για τη μη συμμόρφωσή της με την απόφαση της επιτροπής του Μαρτίου 2004 και ότι οι αρχές που επιβεβαιώθηκαν και από την απόφαση του Πρωτοδικείου τον Σεπτέμβριο του 2007 θα διέπουν τη μελλοντική συμπεριφορά της Microsoft».

Στις 15 Ιανουαρίου του 2009 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε Ανακοίνωση Αιτιάσεων (Ε.Ε. κατά Microsoft, 2009, MEMO/9/15) με την οποία κατηγορεί εκ νέου την εταιρεία ότι εμποδίζει τον ανταγωνισμό στην αγορά των προγραμμάτων περιήγησης ενσωματώνοντας τον Internet Explorer στα Windows.

VI. Σύγκριση Η.Π.Α. και Ε.Ε.

Η υπόθεση αντιτράστ κατά της Microsoft πήρε μεγάλες διαστάσεις και δημοσιότητα και θεωρήθηκε ως η μεγαλύτερη υπόθεση τόσο στις Η.Π.Α όσο και στην Ε.Ε. Το κοινό στοιχείο στις δύο διώξεις είναι ότι η Microsoft κατέχοντας δεσπόζουσα θέση στην αγορά λειτουργικών συστημάτων, εκμεταλλεύτηκε τη δύναμή της για να επεκταθεί και σε άλλους τομείς χρησιμοποιώντας αντί-ανταγωνιστικές πρακτικές.

Για να γίνει όμως μια ουσιαστικότερη προσέγγιση, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τρία βασικά στοιχεία. Πρώτα απ' όλα, η Microsoft είναι μια από τις μεγαλύτερες αμερικάνικες πολυεθνικές εταιρείες στην οποία στηρίζεται η αμερικάνικη οικονομία. Δεύτερο, οι πολιτικές που ακολουθούνται από το Αμερικάνικο Υπουργείο Δικαιοσύνης προσδιορίζονται από την αμερικάνικη κυβέρνηση. Επομένως, θα ήταν αστείο να περιμένει κανείς ότι θα προχωρούσαν σε διάσπαση της μεγαλύτερης αμερικάνικης εταιρείας μετά το χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και ενώ η αμερικάνικη οικονομία και κουλτούρα είχε δεχθεί ένα ισχυρό πλήγμα. Τρίτον και βασικότερο, η αμερικάνικη αγορά διαπνέεται από έναν φιλελευθερισμό που προωθεί την ελεύθερη αγορά με την έννοια ότι επιβιώνει ο καλύτερος ή και ο ισχυρότερος. Αντίθετα, η Ευρώπη διακατέχεται περισσότερο από προστατευτισμό

V. Συμπεράσματα

Την τελευταία δεκαετία παρακολουθούμε την πολυεθνική εταιρεία – κολοσσό Microsoft να αντιμετωπίζει κατηγορίες για κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρωπαϊκή Ένωση και να έχει καταδικαστεί. Το ερώτημα που τίθεται είναι ποιος τελικά είναι ο κερδισμένος. Είναι οι καταναλωτές; Είναι η Microsoft; Οι αντιμονοπωλιακοί νόμοι είναι απαρχαιωμένοι και εμποδίζουν την ελεύθερη αγορά ή μήπως αποδεικνύονται ανεπαρκείς όταν έχουν να αντιμετωπίσουν έναν κολοσσό όπως τη Microsoft; Προς το παρόν η Microsoft φαίνεται να είναι η κερδισμένη καθώς έχει 95% μερίδιο αγοράς παγκοσμίως στην αγορά λειτουργικών συστημάτων και ο ανταγωνισμός από τις πλατφόρμες έχει εξαφανιστεί. Τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν είναι υπέρογκα μεν, πληρωτέα δε. Ίσως η μόνη λύση θα ήταν η διάσπαση της εταιρείας αλλά κάτι τέτοιο φαντάζει αδύνατο και λόγω του κόστους παραγωγής αλλά και της τρέχουσας οικονομικής κρίσης. Το σλόγκαν πάντως που κυριαρχεί στις αγορές υψηλής τεχνολογίας είναι «γίνε μεγάλος γρήγορα» γιατί «ο νικητής τα παίρνει όλα» (Schwartz, 2001)

**Παράρτημα
Πειστήριο 1**

Exhibit 1

**Microsoft's Actual and Projected Share of the (Intel-Based) PC Operating System Market
(According to IDC)**

Operating System ¹	Year ^{4,5,6}										
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Microsoft ²	93	92	93	93	90	94	95	95	95	95	96
IBM OS/2	0	3	3	4	7	3	3	3	3	3	3
UNIX ³	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Other Intel	7	4	4	3	3	2	2	2	2	2	2

Notes:

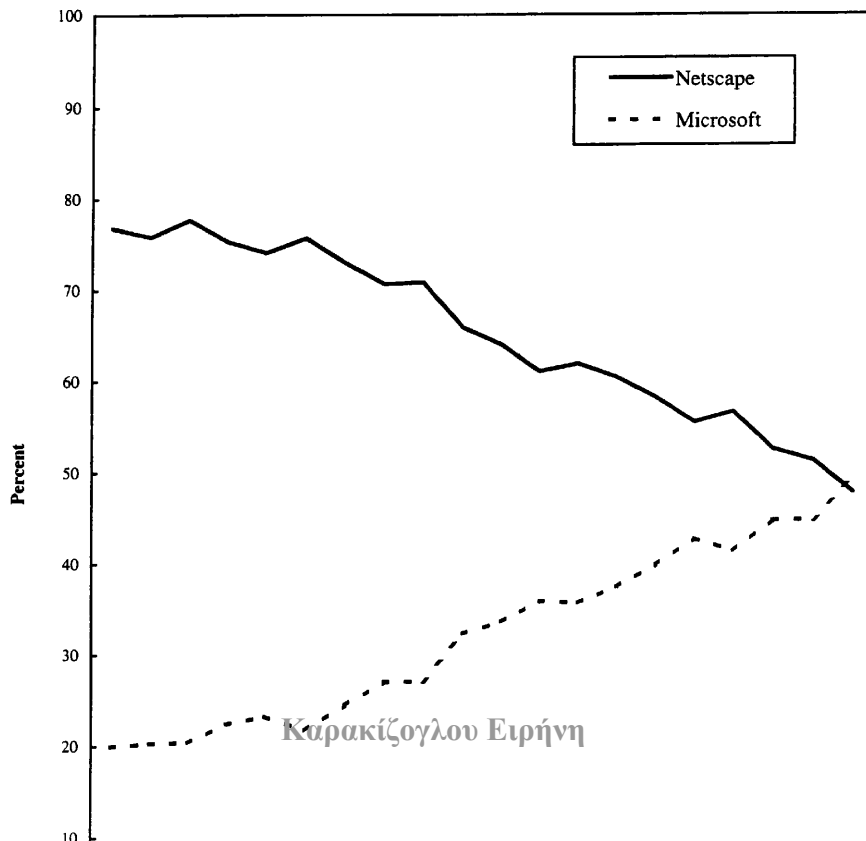
¹ Operating systems used in single-user client and PC operating environment.
² Includes Microsoft 16-bit and 32-bit Windows and MS-DOS.
³ Intel-based UNIX operating systems.
⁴ Market shares may not total 100% due to rounding.
⁵ The market shares for the years 1997-2001 are forecasts.
⁶ Worldwide

Sources:

International Data Corporation (1997), OPERATING ENVIRONMENTS, REVIEW AND FORECAST 1996-2001.
 International Data Corporation (1997), CLIENT OPERATING ENVIRONMENTS, REVIEW AND FORECAST 1996-2001.

**Microsoft's Share of the Browser Market
Compared to Netscape's Share
Monthly Browser Usage
(According to AdKnowledge, Inc.)**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού.2002. Γλωσσάριο των όρων που χρησιμοποιούνται στην πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού (1997) αριθ. 97/C 372/03, σ. 0005 – 0013 Βρυξέλλες: Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων (2004) αριθ.2004/C 31/03, παρ. 15-21

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κατευθυντήριες γραμμές για τις προτεραιότητες στην εφαρμογή του άρθρου 82 Ερωτήσεις και Απαντήσεις (2008) MEMO/08/761

Επιτροπή κατά Nestle/Ralston Purina [2001] COMP/M.2337,48-50

Επιτροπή κατά Rewe/Meinl [1999] IV/M.1221

E.E. κατά Microsoft [2000] IP/00/906

E.E. κατά Microsoft [2001] IP/01/1232

E.E. κατά Microsoft [2003] IP/03/1150

E.E. κατά Microsoft [2004] IP/04/382

E.E. κατά Microsoft [2008] IP/08/318

E.E. κατά Microsoft [2009] MEMO/09/15

Available at: http://ec.europa.eu/competition/news_archive.html

Gencor Ltd κατά Επιτροπής [1999] T-102/96

Κρος, Ν., 2008. Δήλωση σχετικά με το πρόστιμο που επιβλήθηκε στη Microsoft

Σαρτζετάκης, Ε., 2008. *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις του μαθήματος Στρατηγική Ανάλυση της σχέσης Κυβερνήσεων και Επιχειρήσεων*. Θεσσαλονίκη: Παν/μιο Μακεδονίας.

Σιώμκος, Γ., 2004. *Στρατηγικό Μάρκετινγκ*. 2^η εκδ. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.

Ξένη Βιβλιογραφία

Chandrasekaran, R., 1998. Microsoft Attacks Credibility of Intel Exec. *Washington Post*, Friday, 13 Nov., p. B1

Gilbert, R.J.& Katz, M.L. 2001. An economist's Guide to U.S. v. Microsoft. *Journal Of Economic Perspectives*, Vol.15, Issue 2.

Gates, B., 1995. "The Internet Tidal Wave", memorandum.

Fisher, F. M. & Rubinfeld, D.L., 2000. United States v. Microsoft: An Economic Analysis, in *Did Microsoft Harm Consumers?: Two Opposing Views*. AEI-Brookings Joint Center for Regulatory Studies, Washington, D.C.

Lopatka, J. & Page, W.H., 1995. Microsoft, Monopolization, and Network Externalities: Some Uses and Abuses of Economic Theory in Antitrust Decision making *Antitrust Bulletin*, Vol. 40, pp. 317-370.

Schmalensee, Richard L. (1999). Schmalensee Testimony.

Schwartz, J., 2001. The land of Monopolies. *The New York Times*, 1 July.

The Independent Institute, (1999). An Open Letter to President Clinton from 2940 Economists on Antitrust protectionism.

U.S. Department of Justice and the Federal Trade Commission, Horizontal Merger Guidelines, April 2, 1992 (revised April 8, 1997).

U.S. Department of Justice, Price Fixing, Bid Rigging, and Market Allocation Schemes: What They Are and What to Look For (2001) (revised 09/28/2005)

U.S. v. Aluminum Corp. of America (“Alcoa”) [1945], 148 F.2d 416, 430

U.S. v. American Tobacco Company Co. [1911] 221106

U.S. v. Microsoft [1994] Civil Action No. 94-1564 Competitive Impact Statement.

U.S. v. Microsoft [1998] Civil Action No. 98-1232, Complaint.

U.S. v. Microsoft [1999] Civil Action No. 98-1232, Courts Findings of Fact.

U.S. v. Microsoft [2000] Civil Action No. 98-1232, Conclusions of Law.

Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

Wikipedia, *History of Microsoft* [Online]
Available at: http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Microsoft
[Accessed 20 November 2008]

The History of Computing Project, 2005. *Microsoft Company 15 September 1975*.
[Online] (Updated 13 February 2008)
Available at: http://www.thocp.net/companies/microsoft/microsoft_company_part2.htm
[Accessed 20 November 2008]

Wikipedia, *Browser Statistics* [Online]

Available at: http://en.wikipedia.org/wiki/Usage_share_of_web_browsers
[Accessed 20 November 2008]

Γενικές πληροφορίες

Antitrust Division Department of Justice

[Online] Available at: <http://www.usdoj.gov/atr/>

Federal Trade Commission

[Online] Available at: <http://www.ftc.gov/bcp/about.shtm>

European Commission Competition

[Online] Available at: http://ec.europa.eu/comm/competition/index_en.html

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

¹ These included November 27, 1996 and November 16, 1998 e-mails from A. Nehru detailing Netscape's revenue sources, and a September 23, 1996 e-mail from B. Akerlind stating that "Netscape can no longer make any money on the browser in the OEM market."